Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а орган

КIиранди
14
июль
1957 шу
№ 5 (2120)
Мах 20 кеп.

Коммунистически партен политикана чIоагIа раьза болаш, къахьегама коталонаш йоахаш ба вай республикера къахьегамхой

ТIадийрззе чакхдаха юртбоахаман балхаш

Советски Союзан къахьегамхоша шоай беррига низ тIабахийта къовсам лоаттабу партен XX-ча съездан решенеш толамца кхоачашъярна. Вай мехка гIолла вIалла ца хазаьча тайпара социалистически яхь яьржай Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизар доаггIача тайпара дездарна. Укх гарггагIарча 3—4 шера США-на тIехьакхувлда вай цхьан сага сина кхоачаш дола дулх, шура, даьтта даккхарна долча гIулакха, аьнна, вай сийлахьча партес хьалхашка оттадаь декхар толамца кхоачашдарна а капиталистически системал котдовлара тIехьа лоаттаеча яхьан тIа советски адамаш котдовларна а шоаш ца кхобеш къахьегаши къахьегаргдолаши ба советски нах.

Партен XX-ча съездан исторически решенеша белгалдаьккхад цIаккха а ца хазаьча тайпара дегIаенача вай йоккхача индустрен ларда тIа вай юрта боахам кхы а чIоагIагIа дегIабоалабелга, вай юрта боахаман къахьегамхой болх ма-могга чIоагIагIа машинашка боаккхилга. Цу даькъе вайна карагIдаьнна хIамаш доккхий а царех доккхал де тоам болаш а да.

Цхьабакъда, де дезаш вайна хьалхашка латтараш кхы а доккхагIа балхаш да. Вайна ховчча тайпара, Нохч-ГIалгIай республикан колхозий а совхозий а кхашка кхувш латт сов дика хьийкъаь ялаташ. Дукха ха йоаццаш Казахстанереи Киргизереи цIабаьхка нохчий а гIалгIа а доккхача хьинарца тIабийрзар ялаташта оасар дика дарна, царна кхыдола Iунал дарна. Наьсарен а МагIалбикен а кхыйолча а районашка шоай хьинар ца ходеш наха къахьегар бахьан долаш хьажкIаши кхыдола ялаташи дика хьийкъад. Долакоан района МТС-е чуйоагIаш йолча Ленинеи Калининеи цIерагIа йолча шин колхоза кIа чуэцара балхаш тахан а тIехьа чакхдаьнарг лархIа йиш йолаш да.

Фуд цунна дола бахьан?

Цунна дола бахьан да цу колхозашкарча колхозхоша, цхьаккха а ка ца бойташ, ялаташ цIена а чехка а чуэцалда, аьнна, партес хьалхашка оттадаьча декхара бехктокхам кхета а беш, социалистически хьинарца къахьегар, къаьстта а Калинина цIерагIча колхозерча хIанз дукха ха йоаццаш Казахстанереи Киргизереи цIабаьхкача гIалгIай кхалнаха.

Кхыча тайпара латт МагIалбикерча МТС-о чулоацаш йолча Хрушева цIерагIча йоккхача Ачалкхерча колхоза гIулакхаш (цига председатель ва Дзортов Махьмад). Ерригa район юхатIехьашка тетт цу колхозера гIулакхаш во лелаpo. Цу колхоза 6-гIа бригада ялат чуэцарна тIехьа юсаш я. ХIанз цу бригаданна керте латтар керда бригадир ва. Из ший махулла оарцагIваьнна а ва, дIа а уд, хьа а уд, бакъда цу бригадан болх Iовш бац, хIана аьлча цу бригаданна новкъоостал деш яц колхоза правлени. ГIулакхаш дикагIа лелаш йолча 5-ча бригадо тракторaш а еннай цунна, хIаьта а цар болх меттахьа хьовш бац, лакхехьа вай аьннача тайпара, цу бригаде болх беча наха эшаш дола хIама тIалоаттадара йоакхо еш колхоза правлени ца хилар бахьан долаш. Эггара аттагIа а хиланза дарг доацаш а дола даар механизатораш цкъаза дийнахьа цкъа мара доацаш бус, комбайнаша аьрда кIа дIакхахьа говр-ворда ца хилар бахьан долаш, комбайнаш каст-каста сацаь латта езаш хул.

Из деррига а хул цу колхоза правленен а Йоккхача Ачалкхен юртсовета а хьалхле лелераша ялат сиха а цхьаккха ка ца бойташ а чуэцара даькъе тIалаттача декхарий бехктокхам кхета ца бар бахьан долаш.

Ялаташ дика чуэцара а паччахьалкхенна хьалхашкара декхараш ший ханнахьеи ханал хьалхагIеи кхоачашдара а даькъе гIулакхаш дуккха а дикагIа лел, Октябра сийна социалистически яхье а бенна, шоай низ ца кхобеш балхаш деш йолча Наьсарен совхоза Яндарерча отделенеи ТIой-юртарча совхоза Наьсар-кертерча отделенеи.

«Эхки хьоа кхийхкаьчун Iай яй кхийхкаб», «Ахкан дено Iан бутт кхоаб», — уж вай даьша оалаш хинна дешаш диццала йиш яц.

ХIанз Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизарга вай адамаш кийчлуш доахкача хана, цу 40 шера Коммунистически партен Центральни Комитета хьалхленца шоаш даьхача доккхача толамий лоархIам беш вай советски адамаш доахкача хана, Iалаьмате боккха лоархIам болаш да вай Нохч-ГIалгIай республикан къахьегамхоша цхьа буртиг боа ца беш ялаташ чуэцар а паччахьалкхенна хьалхашкара декхараш цIена, дика ялаташ дIададаларца кхоачашдар а.

Шек ца вала мегарва уж доккхий а бехктокхаме а декхараш вай республикан къахьегамхоша сийленца кхоачашдерг хиларна.

Хлебозаготовкай план ханал хьалха кхоачашъяьй

Орджоникидзевская. 9 июле (телефонаца). Ялат хилар къаьстта дебадеш совдаккхарах йола ССКП XX-ча съезда решенеш вахарца йизза кхоачаш а еш, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен 40 шу дазара сийлен лелаеча социалистически яхьа юкъе дизза дакъа а лоацаш, укх 1957 шера Сунженски районерча къахъегамхоша дика ялаташ хьалкхедир. Дика вIаштIехьа даьхад ялат чуэцара белхаш. ХьажкIишкареи дугагареи дIаиккхача, колхозаш ялатий поставкаш паччахьалкхенна ханал хьалха дIаеннаяьлар. Хлебозаготовкай план 102 процент кхоачаш яьй.

МТС хьачуеннача счетах ялат дIададалар дIахохьош да.

Толамца дIахьош да юкъарча животноводстванна доакъараш кийчделга.

Сунженски ССКП райкома секретарь Б. ЧАДОВ.
Сунженски райисполкома председатель А. АНДРИАНОВ.
Орджоникидзевски МТС директор П. ТАБАКО.
Нестеровски МТС директор И. БОЖКО.
Карабулакски МТС директор П. ШУМИЛОВ.

* * *

Ялат дебадеш совдаккхарна яхь а лаьца, Шаьлан районерча юрта боахама къахьегамхоша 1957 шера оттаяь йола хлебозаготовкай план ханал хьалха, 9 июле, кхоачаш йир. Паччахьалкхенна дIаденнад 6190 тонн-планах йоагIачун 102 процент. Ялат дIададалар дIахо хьош латт. Районерча колхозаша кхоачам хиллал диках долча ялатий фу къестаду шоашта гурахь дIаде, доакъара а кхы юкъара эша а фондаш ю, колхозникашта къахьегама деноех авансах ялат декъа доладаьд.

Районерча юрта боахаман къахьегамхой къайсса болх беш ба шера йоагIа животноводстван продукташ кийчъяра а йохкара а план хьалхах кхоачаш е.

Шаьлан ССКП райкома секретарь В. ДОНСКОВ.
Райисполкома председатель А. ЧАГАЕВ.

Н-ГI АССР берригача болхбеча кхалнахагеи колхозницашкеи, Iилман, культуран, просвещенен болхлошкеи берригача кхалнахагеи Нохч-ГIалгIай кхалнаьха цхьолагIча съездо даь

КХАЙКАРАЛ

Дукха деза новкъостий, ноаной, доттагIий, южарий!

Нохч-ГIалгIай АССР кхалнаьха цхьоалагIча съездо дIайха моаршал лу шуга-болх беча кхалнахагеи колхозницашкеи, инженерашкеи, техникашкеи, юртабоахаман специалисташкеи, хьехархошкеи, лорашкеи, Iилмани, литературани искусствани болхлошка, вай республикан берригача кхалнахага.

Съезда болх дIабахар вай мехка къахьегамхоша Сийлахьдоккхача Октябран 40 шу дизара сийна дерригача халкъий социалистически яхь шерра дIахьоча, вай партеси цун ленински Центральни Комитетои хьалха цIаккха а ца хиннача тайпара барт тайна хиларца советски халкъ коммунизманга дугача лоархIаме долча деношка. Партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова групах баьча ший соцамаца ССКП ЦК Пленумо хьахьекхар партен цхьоагIо лелаярна къовсам лоаттабеш, халкъий хьашташ кхочашдарна къовсам лоаттабеш лелае езаш йола ленински принципиальности, чIоагIои, юхабаргбоацилгеи.

Съездо массайолча оагIонгахьара дийцар Партеси Правительствоси Н ГIАССР сихагIа юхаметта оттаярах оттадаь декхараш кхоачашдарна кхалнаха дакъалацар, республикан паччахьалкхени, общественно-политическии боахамеи, культурнии деррига вахар леладарна кхалнах дукхагIа юкъеозар.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцес вай мехкарча кхалнаха хьадера Iазапа кIалхарбалар, мукъале, йизза цхьа бокъо хилар, вайна хьалашка хьадийлар вахареи, хIама хьадарна творчески къахьегараи шерра, сийрда наькъаш, кхалсаг-нана лархIар лакхдаь эйдар. Гаьнарча ханашка дIаяхай вай ноаной, боккхагIа бола южарий средневекови хана хиннача оамалий бокъонца Iазапа кIал лаьтта, общественнеи дезалашта юкъеи бокъо йоацаш хинна ха. Советски кхалсаг дерригача дунен хьалхашка дIаэттай хIамах сакхеташ, хьинаре керда вахар хьадархо — коммунизм хьаярхо хинна.

Советски Iаьдал доаккхаш лоаттадаьча революционни тIемаш тIа, вай мехка индустриализм чакхъяккхараи колхозий строй коттъяккхараи тIехьа лоаттабаьча къовсам тIа, Сийлахь-бокха Даьймехка тIом лаьттаьча шерашка фронташка а тыле а даьча тIемаш тIа, тIом йистебаьнначул тIехьах боахаман а культуран а гIулакхаш шердарна деча балхаш тIа кхалнаха лоацаш хинна дакъа ше морг кхы доацаш дола къонахчули, героизми къахьегама сийле шийца долаш да. Цу турпалерча гIулакхашта юкъе лоархIаме дакъа лаьцар вай республикерча кхалнаха а.

Мехкадаьттан промыслашкеи, заводашкеи, гIишлошкеи, машинанаькъа транспорте, колхозашкеи, совхозашкеи Нохч-ГIалгIай мехкарча кхалнаха Даьхе бахьан творчески къахьегама толамаш гойт.

Дукха кхалнах ба культурани учрежденешкеи паччахьалкхен управленешкеи белхаш деш.

Ши эзар гаргга кхалнах ба вай республике меттигашкарча къахьегамхой депутатий советашка депутаташ болаш.

Кхалнах гIулакхе увттабара гIулакхашца дуккха кхоачамбоацараш да вай республике. КIезига увттабу советскии, партийнии, хозяйственни белхашка кулгал де кхалнах.

ДIадаланза да, къаьстта юрташкара, дIаяхача замах юхедисаь адаташ.

Кхалнаьха хьакъехьа цадоагIа, харцахьара гIулакхаш леладеш моттигаш нийслу. Цхьацца болча дезалашта юкъе шоай законаш, адаташ леладу хIанза а. Кхоачамбоацаш лелабу Iилмах нах кхетабара болхи динца дувзаденнача хIамашца а доацарех тешарца а лелабу къовсами. Нохч-ГIалгIай АССР юхаметтаярах дола лоархIаме хозяйственно-политически гIулакхаш дувцача юкъе а кIезига дакъалоацийт кхалнахага.

Деза ноаной, южарий, новкъостий!

ХIанза вайна хьалха доккхий декхараш латт, кхалнаьха съездо кхайкарал ду шуга вай республикан къахьегамеи общественно-политическии белхашка дакъа лаца. Вай массане а сийлахь декхар да хIара денна воашта хьалхара декхараш кхоачашдарна практически къовсам лоаттабе.

Республикерча промышленностании юрта боахамеи къахьегамхой! Шеръергъя вай сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен шовзткъа шу кхачар сийна ялхлагIча пятилетка шоллагIча шера план ханал хьалхагI кхоачашъярах йола социалистически яхь. Хозъергъя вай республика кердача цIеноштца ,сомий бешамашца, зизашца.

Промыслай, фабрикий, заводий, керда гIишлонаш хьалъечара болхалой а специалисташ а! Ма-могга къовсам лоаттабе техника лакхъярна, беча белхах хьабоала пайда лакхбарна, кхом болаш продукцеш лакхъярна а уж продукцеш дика хилийтарна а. Арахецаргда вай мамогга дукхагI мехкадаьтта, мехка даьттагI хьакъестаду кхы дола даьтташ, наха эшаш дола товараш!

Юрта боахаме къахьегаш бола кхалнах! Лакхде колхоза а совхоза а кхашкара дукхагI ялат доаккхалга, животноводствагара хьабоала пайда совбоаккхалга, юрта боахаман продукташ шортта хулийталга!

Хьамсара новкъостий!

Съезда доакъашхоша кхайкарал ду шуга ма-могга лори гIо лакхдарна дакъа лаца яхаш, хIаьта республикерча къахьегамхошта юкъе культурно-просветительни болх дIабоаржабе яхаш.

Вай сийдолаш декхарда торговле а общественни питане а предприятешта воай контроль оттае, хIаьта цунца бахача наха деча гIулакхашта гIо де.

Хьамсара ноаной, доттагIий, южарий! Вайна тIадожаш да бераш хьехамаца кхетадара доаккха декхар. Дезалашта юкъе а школе вай декхарийла да цхьоагIонца, йоакхонца воай бераш хьалкхеде, коммунизман кхетамаца къахьегалга царна Iомаде, вай йоаккха Даьхе езаш хургболаш уж Iомабе.

Беза южарий а доттагIий а!

Съездо кхайкарал ду шуга тIехьа тIа йоагIача хана а къамашта юкъера доттагIал а вошал чIоагIде яхаш, кхы а лакхъе пролетарски интернационализман ленински байракх.

Моаршал хилда советски кхалнаха — шоай долча хьинарца коммунизман гIишлонаш хьалъерашта!

Моаршал хилда вай низболча Даьхенна!

Моаршал хилда вай деррига толамаш вIашагIдеххкача советски Союза Коммунистически партена!

Моаршал хилда Советски Союза Коммунистически партен ленински Центральни Комитета!

Наьсарен районера енача делегацена юкъе дуккха ба шоай балхаш дика деш бола гIалгIай кхалнах.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Костоева Ф., Тамбнева Лайла, Мальсагова Горци.

ЕР ХИННАД 40 ШУ ХЬАЛХАХ

Ленин В. И. 1917 шера июла деношка

Июль бетта хиннараша революцен маьрша дегIаяр соцадир. Мехка овлан тIа хувцабелар политически лоаттам. Ши Iаьдал лаьтта ха дIаьялар. Эсерашаи меньшевикашаи кулгал даь советаш Временни правительствон миска лаьш хинна дIаэйттар. Ший репрессей дерригача дозалца сакхетамех болча болхлоштаи салташтаи, большевистски партенаи тIаккхийтта иллача контрреволюционни буржуазен бе дахадар Iаьдал. Къа ца хеташ, эхь ца хеташ, ший низ ма кхоачча большевистски парти дIаяккха гIийртар буржуази. Ленина духьал даьхадар цхьаккха бокъо йоаца гIулакхаш. Петроградски судебни палатан прокурора хьакхайкадора Ленин а кхыбола большевикаш а «паччахьалкхенна тешаме ца хиларах» суде балар. Шпионашаи провокаторшаи дийцарех вIашагIделладар цар бехке бар. Къаьгга ховш дар, Временни правительствон судо пролетарски революцен баьччанна ший кхел ерг хилар. «Большевистски лидераш суде тIа бахкарах» яхача статьян тIа Ленина яздора: «Из суд яц, уж интернационалисташта духьал доаха цхьаккха бокъо йоаца гIулакхаш да, иштта эш из Iаьдала. ДIа а лийца уж совцабар — из деза господашта Керенскена а К°-на а». (В. И. Ленин, соч. 25 том, 156 оагIув). 7 (20) июле Временни правительствос указ арадаьккхар Ленин лаца аьнна. Юнкераш, эпоараш, аьхкаш, провокатораш массанахь из лохаш бар. Цу дийнахь сайре тIехьаяхача да Владимир Ильич ваьхача цун юший Елизарован-Ульянован квартирачу лийлхар юнкераш. Цхьабакъда, хьалхехьа а хургболча кхерамах хоам хинна, Ленин шин ден шин бус, квартирера квартире ухаш, моттиг хувцаш хилар. 6 (19) июле Владимир Ильича ЦК лоацца совещани а йир, Петроградски партен комитета исполнительни комиссен Рено (хIанз йола «ЦIе Октябрь») яхача завода хьахой Iеча «сторожке» хиннача заседане а хилар. Ленин лоровеш бар завода болхлой—цIегвардейцаш. 6 (19) июле денз 11 (24) июле кхаччалца 10-ча Рождественски улицах, № 17 йолча къаьнарча большевика, болхлочун цIагIа лежкъа хилар Ленин.

Петрограде виса Iалаьмате кхераме дар. Временни правительствос Ленин лаха оттабаьраша массанахьа лехар из. Сестрорецка юхxe Разлив яхача станце дIавахавар Ленин. Емельянов яхача болхлочо хьулавора из. Хьалххехь модж а яьша, мекх а тесса, вовзаргвоацаш хиннавар Ленин. Кхий бада тIа моттиг нийсъяьяр Ильича. Массехк ди даьлча цхьан Iаман дихьа а ваьккха, мангалхьокхача болхлочун куце бунчу Iеш вар из. Цига Владимир Ильич волча ухар Я. М. Свердлов, И. В. Сталин, Ф. Э. Дзержинский, Н. К. Крупская, Iаман берда йисте хинна из зIампа бу ше маярра большевистски партен штаб а хинна дIаэттар.

Август бутт йисте боаллаш шелъелча, партен ЦК-с Ленин Финлянде дIавигар. Цу лежкъаш линнача халача деношка, В. И. Ленина цхьан минута партен болх соцабанзар, большевистски партен ЦК ерригача деятельноста кулгал а деш Ленина мехкарча политически лоаттама кIоаргга къоастам а бир, партен керда лозунгаш а оттадир. В. И. Ленина «Лозунгах» яхача ший статья тIа хьахьокхар исторес ира толаш еттача хана, цIаьхха политически лоаттам хувцалуча хана, царга хьежжа чехка хувцанза даргдац партен лозунгаш а. «Деррига Iаьдал советашка кхачийта» яха лозунг нийса дар 4 (17) июле кхаччалца, хIанз из лозунг нийса дац. «Уж советаш еха дIаьяьнний, уж ехар царна чу эсерийи меньшевикийи партеш доал деш хиларах. ХIанз укх минута уж советаш тара я доаде бойне доаладаьча дагара кIал овттадаь Iехача кошта. Советий хIанз низ а бац, чIоагIо а яц котъяьннача а котъювлача а контрреволюцена духьал». (В. И. Ленин, соч., т. 25, 170 оагIув). Цудухьа «Деррига Iаьдал советашка кхачийта» яха лозунг дIадаккха деза, йоахар Ленина. «Деррига Iаьдал Советашка кхачийта» яха лозунг дIадаккхаро яхацар Советий Iаьдал бахьан лоаттабу къовсам дIабаккха. «Советаш хург а я, хала декхарийла а я кердача революценчухь, цхьабакъда, хIанзара «Советаш а йоацаш, хIанзара буржуазенца цхьандагара йола органаш а йоацаш, буржуазенца революционни къовсам лелаберг йола органаш хургъя уж».

Июль бетта тIехьа хала торонаш этта йоллашехь а, Ленина кулгал деш йолча большевикий партес ший мугIараш чIоагIдора, шердора, адамий партех бола тешам ца хаддаш лакхлора.

Советски халкъа вахар тоадарна

Курчалоевски районерча юртабоахама артелий токашка, полеводческии тракторнии бригадашка дог эйденна къамаьлаш ду. Ахархоша, механизатораша, животноводаша бувц ССКП Центральни Комитетои СССР Министрий Советои «Колхозникий а, болхалой а, гIулакхахой а боахамаша паччахьалкхенна юртабоахаман продукташ тела декхарийла хилар дIадаккхарал 1957-ча шера 4 июле баь соцам. Из соцам дIа мел хезар чIоагIа гIадваха ва.

Укх деношка белгалдоалаш къамаьл дар Ленина цIерахча колхоза правлене даьр. Чабан вола даргинец Идрисмагомедов Набиюлла безам болаш хилар паччахьалкхенна юртабоахаман продукташ тела езаш хилар дIадаккхарах колхозникашта мел пайда боал ха.

— Пайда боккха ба,—аьнна жоп делар счетовода нов. Магомедовс — Аз ларьхIад, цхьан дезала шера хьалхула пайда 30 тумал совгI хург ба.

—Из дика, геттара дика да, — йоах Набиюллас. Доккха баркал хилда партен а правительствон а наьха вахар тоадарга уж хьожаш хиларна.

Цу колхоза цхьоалагIча тока тIа болх беш болча ахархой дага дар аьлар къамаьла юкъе дакъалоацаш хиннача къоначa трактористa нохчочо Годаев Галге.

— Тхо, механизатораш, — аьлар нов. Годаевс, — паччахьалкхен хьалхашка декхар доаллаш дусаргдац. Партес а правительствос советски наьха бахар дIахо а тоадарна деча гIулакхашта жоп лургда оаха кхашка кхы а дикагIа болх барца, тхоай низ а хьегаш дола къа а кходергдац оаха цхьан сага лоархIаме животноводчески продукташ хьаяра США-на тIехьакхерна.

Паччахьалкхенна юртабоахаман продукташ тела декхарийла хилар дIадаккхарах дега чура гIадбахарца ССКП Центральни Комитетаи СССР Министрий Советаи баркал аьлар № 2 йолча тока моториста Долгатовс а колхозникаша н. н. Робoдановс, Магомедовс иштта кхы бараша а.

Цар къаьсста дувцар, паччахьалкхен а колхозно-кооперативни а торгови сете гIолла совъяьнна юртабоахаман продукташ колхозникашкара дIаэцар вIашагIдолла оттадаьча гIулакхий лоархIам хилар.

Юртабоахаман артела боккха боахам массанена а гуш сиха дегIабоагIаш латт, шерагара шерга колхозни дезалий бахар тоалуш доагIа.

1955 шера яьккхачул 300 литра дукхагIа шура яьккхай цхьан Iаттагара шера юкъерча лоархIамца, фийг болча культурай ялаташ дахар 9,7 центнерагара 20 центнерага кхаччалца лакхденнад, хIаьта колхоза ахчанца хула пайда дIадахача шера 1.964 эзар хинна бале хIанз кхаь миллионага кхоачаш ба.

Колхозникашта хула пайдаш укх цифраша хьахьокх. ДIадахача шера полеводчески бригаде къахьегаш волча Ибрагимов Ибрагимгадже дезал даьхача къахьегама деноех 4.180 сом ахчеи, 2.185 килограмм кIаи, 1.286 килограмм хьажкIаши, 706 килограмм гидуаргаши, 321 килограмм дулхи, къахьегама деноех доагIачул совхдоагIараши хьаийцад.

Коммунистически партен политикана чIоагIа раьза хиларца, из хьаллоацаш хиларца Курчалоевски районерча колхозникаша а механизатораша а шоай низаш тIаухийт юртабоахам дIахо а дегIабарна.

Партен цхьоагIо кхы а чIоагIлургья

★ ★

Кхы а чIоагIах кхотаденна гонахь оттаргда вай ЦК-на

МагIалбикан МТС, «Кавказ» яхача колхоза, Махьмад-ХитIен, доакъарий совхоза, партен организацей собрани хилар культуран цIагIа. Цу собране бийцар ССКП ЦК июньски пленумас партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группах бaь бола информационни хоами соцами.

ССКП ЦК июньски Пленумо партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группах бaь бола информационни хоами соцами бийшачул тIехьагI собране къамаьлаш дир коммунисташа.

— Ше хьахиннача хана денз дерригача шерашка чIoагIa къовсам лоаттабу вай хьаькъал долча коммунистий партес ший цхьоагIо йохае, мелъе, толхае мел гIертачунца,— аьлар ше къамаьл деш Махьмад-ХитIен сельсовета председателас нов. Смирновас.— Массаз а ийша кIал бисаб уж тайпа нах. ХIанз, партес а халкъа а чуийнна вай экономикан, юрта боахаман, къахьегамхой хьал-торо лакхдара доккхий декхараш кхоачашдеча хана, дерригача дунен тIа машар оттарна тIехьа къовсам лоаттабеча хана, Маленков, Каганович, Молотов гIийртар вай партен штаб йохае, из нийсача новкъара яккха. Тхо чIoагIa раьза да ССКП ЦК июньски Пленума соцама, оаха кхы а чIоагIах чIоагIъергъя партен цхьоагIо, кхы а чIоагIах чIоагIбергба халкъацар бувзам, ленински ЦК-на кхы а чIоагIах кхотаденна гонахьа эйтта, ССКП ХХ-ча съезда решенеш кхоачаш ярна тхоай низ мел бар а дергда — аьлар нов. Смирновас.

«Кавказ» яхача колхоза механика коммунист Трунoвс, н. н. Красниковс, Шаленнес, иштта кхы бараша а къамаьлаш дир цу собране ССКП ЦК июньски Пленума соцамаш къоабал а деш.

Юртарча къахьегамхой вIашагIкхийттача партийни собранес ший резолюце тIа массава а раьза а волаш тIаийцар ССКП ЦК июньски Пленума партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группах бола соцам, шоай мугIараш кхы а чIоагIах кхотадерг . хилар ССКП ХХ-ча съезда соцамаш кхоачашдарна шоашта могар дергда аьнна чIоагI а дир.

Халкъа хьашташ кхоачашдарна

★ ★

Партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группах ССКП ЦК-а Пленумо баь соцам партен кертера никъ котбаларца кхетаду Новогрозненски нефтеперерабатывающи завода коллективо. ЧIoагIa эгIазбаха дувцар заводе хиннача партийни собране дакъалацархоша партен духьала баьннача фракционераша леладаьр.

— Партен духьалара группа ЦК-а а ЦК-а Президиума а членалара дIаяккхарна ЦК-а Пленумо баь соцам,—аьлар нов. Шаровс,—халкъана хьашт долаш ший ханнахьеи нийсеи даь хIама да. Партес цIаккха а лайна а яц ловрг а яц партен духьалара цхьаккха а группировка. Цо лела а баьб, лела а бергба цIаккха а машар хургбоаца къовсам, моллагIча тайпара уж бале а партен цхоагIо йохае гIертарашца.

Деррига советски халкъо,— аьлар нов. Симонянца,—вай мехкан экономика дIахо эйярна майра къовсам лоаттабеча хана, партен духьаларча группан членаш гIийртаб вай дIахо дахарна духьала. Уж халкъах а халкъий вахарах а дIахьдабар. Массавар раьза а волаш Пленума соцам къоабала а беш коммунисташеи завода ерригача коллективон кхы а чIоагIагIа болх бергба сийлахь боккхача Октября 40 шу далара сийдолаш духьал бахарна.

НИЙССА БАЬ СОЦАМ БА!

Дийнахьар смена йисте яьнначул тIехьах, «Старогрознефть» яхача промысле ССКП ЦК июньски Пленумо партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группах баь соцам бувцаш митинг хилар. Митинг хьайийллар партбюрон секретаро нов. Шевченкос, Нефтяникаша чIoагIa ладийгIар промыслан заведующи волча нов. Плетневс Маленкова, Кагановича, Молотова партен духьаларча группо лелодаь фракционни белхаш дувцаш.

ШоллагIарча методай эксплуатацен цеха начальник волча нов. Самарина аьлар:— Партен ХХ-гIа съезд хинначул тIехьах вай мохк чIoагIa детIабенаб коммунизман новкъа. Промышленносте, юрта боахамчухь, кхыча мехкашка лелаеча политике доккхий толамаш даьхад. Уж хIамаш гуш хиннаяц партен духьалар группа.

Тхой цехе оаха йи цар ССКП ЦК Пленума постановлени. Массане уйла цaI йолаш, тхо раьза хилар Коммунистически партен Центральни Комитета соцама. Адамий низах ца тешаш, кегар лелабе гIертараш партена а паччахьалкхенна а кулгал деш халийтта йиш яцар.

Промыслан комсомольций цIерах, ВЛКСМ комитета член волча къонача оператора Борис Мехцовс аьлар:

— Промыслан коллективо планал тIех 2300 тонн мехкадьтта даьккхад, цу гIулакха кIезга дакъа лаьцадац къоначa нефтяникаша. Тхо чIoагIa эгIаздуг партен духьаларча группас вай халкъана коммунизм хьалъярна каракдувлаpaшта духьал леладаьраша. Промыслан кагийча наха къоабалъю ССКП ЦК Пленума постановлени. Тхо массаз а Коммунистически партена тIехьа да.

Цу митинге ССКП ЦК Пленума постановлени нийсса яь хиларах къамаьлаш деш бар: промыслан воккхагI вола оператор къаьнара болхло нов. С. Я. Улитин, механически мастерскен заведующи нов. Потеряхин, промыслан воккхагI вола инженер нов. Новосельский.

Митинг яьраша дог раьза долаш тIаийцар Пленума соцам къоабал бе язъянь резолюци.

ССКП ХХ-ча съездо хьалхашка овттадаь декхараш кхы а дукхах низ тIабахийта кхоачаш дарца, къахьегама кердача толамашца Сийлахь-доккхача Октября 40 шу дазарна накъа дахарца жоп лургда оаха Пленума соцама аьлар промыслан коллективо.

Партен низ кхы дукхагI чIоагIбеннаб

Делкъига нах белхах йисте баьнна салоIаш болча хана клубе вIашагIкхийтар граждани оборудовани заводера берригa болхлой а гIулакхера бараш а. Цига яр ССКП ЦК Пленуме баьча соцама хьакъехьа митинг.

Митинг хьайийллар парторганизацен секретара заместитель волча новкъ. Дороховс тIаккха лоццача дешаца къамаьл дир райком парте секретара новкъ. Сидельниковс. Цо дийцар ССКП ЦК июньски Пленума хьакъехьа, цига «партена духьал хинна Маленкова Г. М., Кагановича Л. М., Молотова В. М. группах» баьча соцама хьакъехьа.

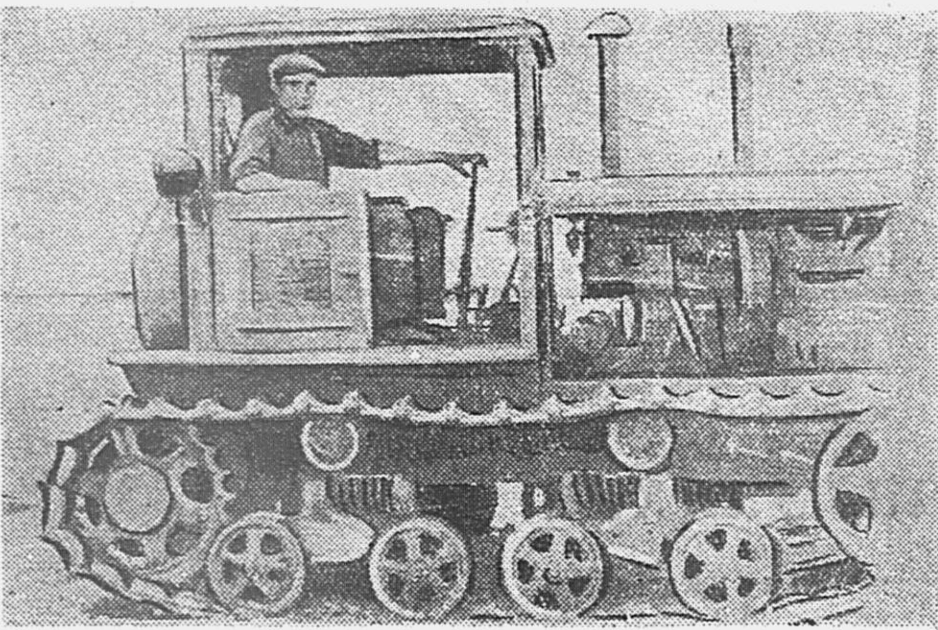
ТIаккха дош ийцар хьалхале лелаеча сборникаший бригада бригадира нов. Носика — тха бригаде мел вола член аьлар нов. Носика, — чIoагIa раьза ба июньски Пленумо баьча соцама, тхош цунна раьза хилар дикача гIулакхашца чIоагI а дергъда оаха. Цу соцама духьал жоп луш, хьалхах хиннарел дукхах социалистически декхараш тIа эц тха бригадо. — Вай коммунизмага дугар парти я. Нах боарам боацаш тешаш ба партех, хIаьта цхьаннена а могаргдац партени наьхе болата цхьоагIо толхо. 150 процентал чухьнахьа йоцаш сай норма дIахо кхоачашъе тIа а лоац аз аьлар слесар волча нов. Лицскийс.

Цул тIехьагI къамаьл даьча кузнеца нов. Сашковс аьлар: «Партена духьал хиннача группана духьал ССКП ЦК Пленумо баьча соцамо вай партен низ кхы дукхагI чIоагIбергба, вай наха партена гонахьа шоай цхьоагIо кхы дукхагI чIоагI а ергъя.

Митинга доакъашхоша массава а Пленума соцама раьза хилара хьакъехьа резолюци а язъйир.

Сихагla чуэца ка бола ялаташ

★ ★ ★

Къахьегам безаш вола тракторист

Къахьегам безаш а хьинар долаш а вола тракторист н. Барахоев Назрановски совхоза Пхьиле-Къангий юртарча отделенен 3-ча тракторни бригада тIа лоархIаш а, сий долаш а ва. Бахархоев тIавалехь еха яр цо лелаю ДТ-54 яха трактор. Ха а къахьегам ца къовсаш капитальни ремонт а яь юхаметтаоттайир цо ший трактор. Ялат чуэца доладалалехь йол увзаш хиннав из. Цул тIехьагI комбайн тIехьа а тесса 120—130% нормаш тIекхоачашъеш ялаташ чуэцаш ва из. Казахстане а хиннав нов. Барахоев сий долаш механизатор. Из хилар хьахьокх дика белхаш дарах цуна еннача сийлен грамото, цун наькха тIа ухкача шин медало. Октябрьски революцен 40-шу дизар сийна доккхий толамаш даха лаьрхIа ва н. Барахоев.

Сурта тIа: Барахоев.

И. Плиева фото

Дауд, комбайнер Плиев Iалаудин иштта кх. дI.

Пхьиле-Къонгий юрта отделенен механизатороша дош деннад ялат чуэцара болх итт дийнахь чакхбаккха. Дале а, кхоачамбоацараш дукха халар дола а дуларг долаш дола а новкъостал лакхехьарча партийнии советскии организацеша ца дар бахьан долаш а болх ший боаррамагI дIабодац.

Тха отделене яьккха ши хьетт я царех цхьан хьатта бола кхоачам баь баьннаб. Цу хьаттар тIа я автомашинашта ялат тIадувттеи дегеи тарза машинаш. Вокх хьаттар тIа цхьаккха а из тайпа машина а яц е тараз а дац. Бокъа а баь кийчбаь уллаш 200 совх тонн фуража лаьрхIа мукх ба хьаттар тIа уллаш. Сихденна тIаозаш латтача кIино кхы дIахо таро лац цу хьаттар тIа из мукх аллийта. Из хьакха болабалале денз оарц даьхад совхоза администрацена а районни партийни советскии организацешта а хьалхашка мукх чу бохка безаш йолча амбарга тIа тоха толь дехаш. ГIулакх талхале кхоачам бе ловш бац районни кулгалхой телхачул тIехьагIа ца боагIачоа бехк бе мара. Районни кулгалхой керттера декхар да отделенешка хадданза бIарг локхаш хила а царна эшача хIаман хьалхагIе гIайгIа е а.

Тха отделене чу йоагIаш кхоъ юрт я: БурокIалхеи, Пхьиле-Къонгий, юрти ГIаьзеКови. Уж кхо юрт Iалашъе тхона еннаяц цаI мара машин.

Цу кхаь юрта го боаккхаш хилча транспорт йоацаш мегаргвац управляющи. Ужжамо дола кхоачамбоацараш, нийсса ах болх боабеш дола эшамаш хьадеха тIавахча цу хьакамаша хьалуш дола жоп «хIана велх хьо» да.

Партеси Правительствоси тIадожадаь декхараш шоаш Iаьдала болхлой хиларагI тарра массане а хьаллаьца дIаьдахьа деза деррига дукъ цхьаннега дахьийта а ца гIерташ.

А. ПЛИЕВ,
Пхьиле-Къонгий юрта отделенен управляющий.

Сийлахь-боккхача Октября 40 шу дизара сийна

Низ ца кхобеш а, йолаш йолча халонашка хьожаш а, дика къахьегарца ялаташ кхедар тIехьа дола белхаш чакхдаьха а баьнна, лоаццача хана чухь доа а ца деш аренашкара ялаташ чуэцара тIехь къовсам лоаттабеш ба Ворошилова цIерах йолча совхоза Пхьиле-Къонгий юрта отделенен къахьегамхой.

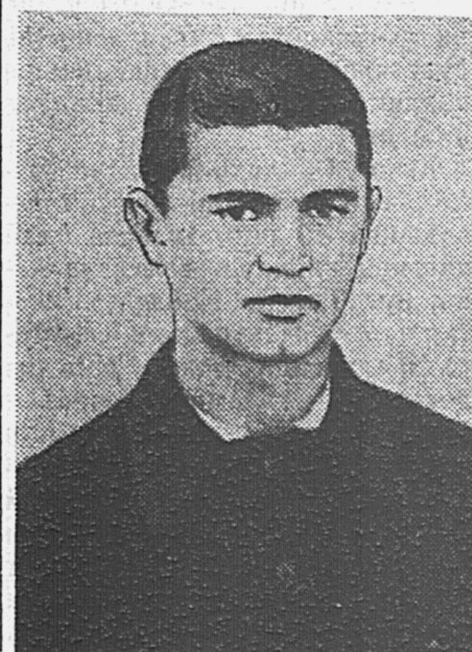
Укх отделене чуэца дезаш да 2000 гектар ка бола ялташ. Царех лафетни жаткаца хьекха Iо а дилла, арда дезача ялатий план 300 гектар я, дале а, отделенера механизатораш цу тайпара ардар дукха а совдаккха лаьрхIа ба. ХIанзале а цу тайпара хьекха даьннад 200 гектар сов мукхи кIаи. Отделенеца лоархIаш я ши тракторни бригада, царна чу я 10 комбайн. Масса йола комбайн кхоачам баь араяьккхай тракторни бригадай бригадираш болча н. н. С. Котиевси Ярославцеи. Ше дика организатори, ший гIулакха говзанчеи хилар хьахьекхад отделене а районе а гIорваьнна волча тракторни бригадан бригадиро Котиев Салмана. Цун бригаде дика вIашагIделлад дуаача хIаман гIулакх, хан-ханнахьа араювл боевой листокаш, газеташ дешар боарамагI дIахьош да. Цу бригаде политически кхетама болх нийса дIабодаш хилар хьахьокх шоай нормаш тIех коачашъеш болча трактористашеи комбайнерашеи. Царна юкъе ба лаккхера гойтамаш долаш бола механизатораш: Нальгиев Къурейш денна 163%, норма кхоачашъеш вола, Котиев Ваха — 162%, комбайнер йола Дзарасова Галя — 127%, Кортоев ЕрагIи, трактористаш Котиев Шимоха, Барахаев Махьмадгири, Дудургов

Оасара белхаш дика ду

Назрановски районе Ворошиловски совхоза Долакха-юртарча отделене дика болх беш ба Шоухалова Фадимани, Торшхоева Салиматаи. Июнь бетта кхашта оасар деш шоай болх 200% тIех кхоачаш бир цар. Июль бетта хьалхарча пхе дийнахь цар шоай оасара болх 250% кхоачаш а беш, дIахьош ба. Долакха-юртарча отделене управляюши вола Дальгиев Ахьмад чIоагIа раьза ва царна. Иштта дика болх бу цу совхоза трактористаша Джаниев Джамулдинеи, Кулбужев Хасбулатеи. Кхашта оасар де шоашта енна нормаш 130%—16% кхоачаш а еш.

О. БУЗУРТАНОВ.

Точиев Юсапа ду тешал

Дика болх барцеи шийна тIадилла гIулакх кхоачашдарцеи белгалваьнна ва СурхотIарча «Назрановски Совхоза» отделенен къона болхло н. Точиев Юсап.

1957 шера январь бетта денз хьа болх беш ва Юсап СурхотIа. хьалха колхозеи цул тIехьагI совхозеи ялати доакъари кхухьаш а кхыдола белхаш деш а хиннав из, Болх дика барца къаьстта белгалваьлар, Юсап коартолашта гувнаш деча. Цу шинна а белха тIа 130—150% белха нормаш тIехкхоачашъйора цо. Ялаташ чуэцача доккхий толамаш доахаргда, къонача болхлочо н. Точиевс. Отделенен управляющи вола н. Белхароев Юсапа раьза а ва, шийна тIадилла гIулакх цо дизза чакхдоаккхарг хиларах тийша а ва.

Сурта тIа: н. Точиев Ю.

Плиева И. фото.

Хьалхелелаю комбайнераш

Лоаца я ахкан бийса. Iуйран малх гуча балале фо йIовхонах хьалдукъ. Бакъда, йIовхонах бIу къожабия болх юкъах битац Орджоникидзевски МТС-а комбайнера Хаюрин Ахьмада. Са сийрда доаллаше, чехкка хIамаш тIа а йийха ший зIамагI вола воша Зяуддин набарах ваьккхар цо.

— ХьалгIатта, Зяуддин,— аьлар цо, —тахан дика болх ба беза вай. Вайца яхье ваьнна вай новкъост дикка вайл хьалха ваьннав.

— Из-м тамаш яц, цо чу эца ялат вайчул хьалхагI кхаьчад — аьнна жоп делар Зяуддина.

Малхо ший эггир хьалхара зIанараш хецале ХХ-ча парт съезда цIерах йолча колхоза арара кIа хьоккхаш бар комбайнер вола Ахьмад а комбайна штурвальни вола цун воша Зяуддин а.

Цу дийнахь шоай РСМ-я йолча комбайнаца 19 гектар кIа хьакха а хьекхар цар, 454 центр дикагI долча кIих арда а аьрдар.

Цу дийнахь шоай РСМ-8 цар шоашца яхье ваьннача Мальсагов. Гиланел дукхагI болх бир. Бакъда, цу дийнахь уж Мальсагов Гиланел хьалха баьннабале а, Гилане кIа дукхах хьекхад. Цо хIанзале 135 гектар кIа хьекхад, хIаьта 1861 центнер кIа арда а аьрдаьд. ТIаккха Хаюрин Ахьмада ше аьрдача 91 гектара тIара 1770 центнер кIа мара даькхадац.

Царна хов шоаш дика болх бича, а доа ца деш ялат чудерзадича а вай мехкарча адамий хьал лакхадаргдолга, цудухьа цар сийлахьча Октября 40 шу дизарца яхье а баьнна шоай болх тIех дика дIахьо.

Цар беча белха чIоагIа раьза ба беррига колхозхой а колхоза председатель вола Михаил Антонович Кузнецов а.

Сунженски районе уллача цу колхозе цIабаьхкаб 50-нел совх гIалгIай дезал. Царех дукхагI бараш ЧималгIарча цу ХХ-ча партсъезда цIерах йолча колхозе членал дIаийцаб.

Дика болх беш ба цу колхозе Амриевар дезал: Духьмат, Алпат, Зина, Тамара. Уж йиъэ а йиша доахана ферме божабетташ я.

Шоай колхозерча эрсий а, кхыча къамах болча а къахьегамхошца дика болх беш ба ЧималгIа баха гIалгIай къахьегамхой.

В. ПАСТОН.

Серго вовзар царна

Мужечара Серго Орджоникидзе цIерах йола музей.

Н. Витюка фото.

Вай республикан Малхбузе, Эса гаьна йоаццаш ул гIалгIай юрт Мужече. Гонахь бIаргма кхоачча дадаш хьунаша сийндаь лоамаш да. Дуккха а шераш хьалха цIера хьисаперча тIемаца Советски Iаьдал доаккхача хана, Мужеча хилар Владимир Ильича Ленина соратник а, партен бакъвола воI а хинна вола Серго Орджоникидзе. Цун цIераца бувзабенна ба кавказски къамаша шоашта иразера вахар даккхарна лоаттабаь къовсам.

...1919-ча шера дар из. КIайчар низ дукхах хилар бахьан долаш Бурув йита езаш хилар революционни отрядаш. ЦIегвардейци отрядашца цхьана буро тIара вахар чрезвычайни комиссар вола Серго Орджоникидзе а. Орджоникидзе кертах боккха мах оттабаьбар кIайчар, хIаьта лоамашка гIолла лелаш кIейказаки отрядаш а яр. Лечкъа везаш дар гIулакх. Иштта цу халача хана фусам корайир Сергойна цу зIамигача гIалгIай юрта мужече. Цига бахача гIалгIаша из кхабарал, лечкъаварал совх, цунна новкъостал дора повстанчески отрядашца бувзам лоаттабе, цунна газеташ а книжкаш а кхухьар, хIаьта эшача цунна никъ хьехаш цун проводникаш а хулар.

Цу хана денз 40 шу гаргга ха дIаяхай, бакъда укхаза бахача къахьегамхоша сий дарца дага а лоатта ду, лархIа алоархI мужеча граждански тIема легендарни турпалхо Серго Орджоникидзе хиларца доагIаш мел дар. Юрта йистте, из чу ваьхача цIагIа хьайийллай цун цIерах йола музей. Мужеча бахараш дукха нах-м бац, бакъда музеян залаш цIаккха а нах чу боацаш хилац. Укххаз баха гIалгIай а, экскурсанташ а, гIулакха баьхка нах а латт цига даим. Музеян заведующи волча комсомольца Тутаевс дувц дIабахача бетта музей 500 гаргга саг хиннав — яхаш.

Дукхах нах гуллий хул къилбаседа Кавказа а, къаьстта вай республикан къахьегамхоша а даьча тIемаях лаьца дувца экспонаташ чу йолча шоллагIча зале. Дукххача сурташта а, фотокопешта а, репродукцешта а юкъе къасташ да Эса чIоже Орджоникидзес гIалгIай партизански отряд тIаэцарах Авсаджановс даьккха сурт, хIаьта цу юхxе доал цхьаькха а гIалгIай партизанашца цхьана Сергой даьккха сурт. Цунна а лохе доал 1919—1920-ча шерашка деникинцашца Шолжа-гIали тIа лоататабаьча тIема схеман сурт, хIаьта шийна чу терски республикан оборонан штаб хинна долча Мочкъиюртарча уваровски бешарча цIеной сурт. Укхаза да Орджоникидзе тIема новкъостий хиннача нохчий цIеча эскара командующи хиннача Шарипов Асланбека а, хIаьта гIалгIай къаьнача революционера Албогачиев Юсупа а сурташ. ЧIоагIа сий дарца йоах уккхаза Хакиев Махьмада, Пошевина, Бульков СаIида, Гапархоев Хьадиса цIераш. Уж берригаш а Орджоникидзе проводникаш хинна ба. Цу революцен салтий сурташ а да уккхаза доахкаш.

* *
*

Дукха хIама го йиш я музейчу, бакъда цул а дукхагI довзагрда хьона Орджоникидзес лоаттабаьча къовсама дийна тешаш хинначарца Iа къамаьл дича. ...Эса йистте дагIа Гандаров Махьмада цIенош. Цун кердача цIеношта юхxе латташ да оагIор а даьнна дола зIамига цIенолгаш.

— Революци хилале хьалха тха хиннача цIеноех дисараш да яраш — йоах Махьмада.— Хала-м хет, дерригаш а ца дица, хIана аьлча укх цIеношка лечкъаш вар 1919-ча шера Серго Орджоникидзе. Революцен юкъе активни дакъалацархо волча Гандаров Эльберда воIа — Махьмада шийна вайнав Серго.

Буро тIа ше валехь а вовзаш хиннав Орджоникидзена Гандаров — из гойт кIайча бандаях ший лачкъа ма-вицзе из цун цIагIа лачкъа варо.

Дага доагIа сона — йоах Махьмада дас — Орджоникидзена цхьанне а новкъарло ергйоацаш, къаьстта цIа денна. Орджоникидзе дукха книжкаш дешаш вар. Мичара кхухьар дагадагIац сона, бакъда цунна даима а газеташ а, книжкаш а, къайлагIа почта а кхухьар. Орджоникидзе даима бувзам лоатабора Шариповца а, Гикалоца а, моастагIаша дIалаьца йолча Шолжа-гIалица а.

ГIалгIашца даим къамаьл деш а, царца йола юкъметтиг Серго. Цунна ховра хIара гIалгIачунна фу эш, цун уйла йовзар. Из тха цIагIа ваьхача ха — дувц дIахо Махьмада— цIаккха а тха дезалах къаьста хIама данзар цо, хIаьта массе а сага чIоагIа хоза хетар из воккхи веш воацаш, массарца а барт товш хинна. Махьмадага долаш да Серго Орджоникидзе кулгаца яьздаь дола хьалхарча горски цIеча сотнен сурт. Цу тIа ба Гандаров Элберд а, Гудиев Баудин а, Балаев Гайрбек а. ЧIоагIа дог тохааларца деш Махьмадага дола кхы цхьа документ. «РСФСР. Кавказски фронта революционни тIема совет». Цу бланкана кIал яьздаь да: «я бакъо йолча Гандаров Элбердина цунна баркал аларца аз лу № 429410 йола, маузер» тепча.— Кавказски фронта революционни тIема совета член — Орджоникидзе».

Иштта кхы дуккха а да Гандаров Махьмадага Серго Орджоникидзес гIалгIашта юкъе лоаттабаьча революционни къовсамах лаьца документаш.

Дукха ха я революцен сийлен шераш дIадаха, бакъда цIаккха а дицалургдац гIалгIашта сий долча революционера Серго Орджоникидзена тIехьа турпалица шоаш латтар.

В. БЕЛОВЕЦКИЙ.

Механизатораштеи колхозникаштеи концерт а оттайир лекци а йийшар

Долакоарча культурни цIен художественни коллектива низаца «Ленина» цIерах йолча колхоза цхьоалагIча бригадо салоIча хана 28 июне 1957 шера концерт оттайир. Концерте дакъа лоацаш бар культура цIен директор вола новкъост Булгучеви Нохч-ГIалгIай иллиалархо Цицкиеви, Вышняковаи, боянист вола Мановскийи иштта кхыбараши.

Концерт хьахьокхалехь, В. И. Ленин 40 шу хьалха Путиловски заводе къахьегамхоех кхетар дувцаш статья йийшар художественни самодеятельносте дакъалацархочо новкъоста Котиевс.

Концерт чакхяьлар механизатораши колхозникаши раьза хинна.

кхы дIахо концерташ увтгор а ловш, художественни коллективе дакъалацархошта чIоагIа баркал аьлар цу къахьегамхоша.

М. КОТИЕВ.

СИХДЕ ЦIЕНОШ ХЬАЛДАР

Ворошиловски совхоза ТIой-юрта болхлошта 10 дезала лоархIам боалаш пхи цIа де аьнна ахча хьахийцад Iаьдало. Цу цIеношта дола ахчеи документацийи шийга хьаккхьча доллашехь а, совхоза управленес хIанзолца даь хIама дац. ГIишлой гIулакх тIехьатетта йиш йоацаш сиха долга кхета а даь, ма хулла чехках, ТIой-юртарча болхлошта уж цIенош хьалдайта хьажа еза совхоза управлени.

О. БУЗУРТАНОВ.

Республикан кхалнаьха хьалхара съезд

Юрта боахаме къахьегаш бола кхалнах! Лакхде колхоза а совхоза а кхашкара дукхагI ялат доаккхалга, животноводствагара хьабоала пайда совбоаккхалга, юрта боахаман продукташ шортта хулийталга!

* *

Къонача наха юкъера сакхетама болх лакхбе

ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома инструкторо нов. Мусаевас даьча къамаьла тIара

Комсомольцашкара, республикан берригача къонача нахагара моаршал лу аз съездага.

Октябрьски социалистически революци хилалехьа дага да а йиш яцар кхалсага ер санна съезд гулъелга а цига дакъа лоацилга а. Октябрьски революцес Iазапа кIалхара а яьккха маIача наха нийсса бокъо а енна дIаоттаьй кхалсаг вай мехка. Дуккха а къона кхалнах ба вай Даьхен боахам дегIабарна ма-могга болх беш инженераш, Iилман болхлой, лораш, болаш. Белгалдаккха дезаш да царна юкъе нохчийн гIалгIайн кхалнах кIезига хилар. Дуккха моттигаш я вай наьха кхувш йоагIа 14—15 шу даьнна йоI маьре а гIой, 25 шу даьнначул тIехьагIа 50 шу даьннача йоккхача сага тара а йолаш хулаш. Цхьабола къона кхалнах шоашта цун сесаг а бераш а долга ховшехь маIача сагага маьре ух. Уж мегаргдоаца къаьнача хана, нах сакхетам боацаш болча хана леладаь тIулакхаш дIадаха деза.

Аз дех съезда делегаташкара нохчий а гIалгIай а къонача кхалнаха а маIача наха а юкъе сакхетама болх лелабар, вай республикан хьалхашка латташ дола бехктокхамера декхараш кхочашдарна къовсама юкъе къона нах шерра чуозар.

Берийи лечебни учрежденейи болх тоабе

Сунженски районерча лора Резник Валентинас даьча къамаьла тIара

Сунженски районе а ба цIабаьхка хьалха цига баьха гIалгIай, царна медицински новкъостал эш. Ала дезаш да хила дезача тайпара из новкъостал царна ца делга. Цхьайолча моттигашка берах йола кхалсаг чуэца цIа дац, берий учрежденашта ремонта ахча кIезига хьахец. ЦIабаьхкача гIалгIашта новкъостал дарна кIезига гIайгIа еш ба Сунженски района кулгалдераш.

Вай съезде къамаьл даьча новкъосташа дийцар нохчийн гIалгIайн къамана юкъе феодальни пережиткаш чIоагIа я, мара масадолча хIаманца мутIахьа йоацача сесага тIа Iазап лоаттаду яхаш а иштта кхыдараш а. Вай эрсашта юкъе а леладу леладе мегаргдоацаш къаьнача замашкахь леладаь гIулакхаш. Сона ховш тха районе ба бехктокхаме балхашта а болаш нийса ца лелаш нах. Балхара баьлча столове чу а гIойя цуча къаракъа пела а меле мара чу ца ухаш бола нах.

Мишта хьожаргъя цу тайпарча марага раьза хинна сесаг дIа. Районе кулгалдеш бола болхлой шоашта уж нах бIарга ца гуш санна уж бехктокхаме ца озаш багIа. Цу тайпарча а иштта кхыболча а моллагIча къамах из вале а харцахьа лелача, кхалнаьха бокъо телхаеча нахаца партийни, советски, комсомольски, профсоюзни организацеша а вIашагI а кхийтта къаьстта кхалнаха а къовсам лоаттабе беза.

* * *

Нохч-ГIалгIай кхалнаьха цхьоалагIа съезд

Кирова цIерахча культурани салаIарен Парка театре 10-ча июле Iуйранна 10 сахьат даьлча хьайийллар Нохч-ГIалгIай кхалнаьха цхьоалатIа съезд.

Съезде дакъалоацаш яр Къилбседан ХIирийи Дагестанеи делегацеш.

ССКП Обкома бюрос а Оргкомитето а тIадалларца съезд хьайийллар ССКП Обкома хьалхарча секретаро нов. Яковлевс.

Ше лоацца даьча къамьлаца нов. Яковлевс дийцар деррига советски халкъ Сийлахьйоккхача Октябрьски Социалистически революцен 40 шу дизара сийна исторически котталонаш йоахаш долча деношка кхалнаьха съезд вIашагIкхийтта хилар. Нохч-ГIалгIай республикан къамаш советски халкъа хьал тоадарна къахьегаш да. ССКП XX-ча съезда соцамаш кхоачацдарна доккха дакъа лоацаш ба кхалнах. Шоаш беча балхаца маIача нахала тIехьа ца бисарал совх царел хьалха бувл уж.

Октябрьски Социалистически революцес общественни а политически а строй хийцар вай мехка, цхьабакъда хIанз а дIадаьннадац феодальни пережиткаи гIулакхаш.

Нов. Яковлевс йоах говрашца макха баьха, тамажаца мухь кхихьа ха дIаяьннай, цар метта хьаэттай трактораш, комбайнаш иштта кхы йола машинаш. Вай республика продуктивни животноводстван республика хинна дIаэттай. Партес оттадаь цхьан син хьисапа лоархIам бича шура, даьтта, дулх даккхарна США-на тIехьаккхера декхар кхоачашдарна доккхагIа дола дакъа лаца деза кхалнаха.

Съезде вIашагIкхийтта 560 кхалсаг я, царех 190 эрсе, 228 нохчо, 74 гIалгIа я, съезда делегаташ болаш хIирий, аварцаш, татараш, украинцаш иштта кхыдолча къамий кхалнах ба. Цо къаьгга хьахьокх,— йоах нов. Яковлевс,— вай мехкара халкъий доттагIал.

Съезд хьаел. Интернационал локх.

Съезда Президиум хержачул тIехьагIа президиума юкъе хорж Дагестанеи хIирийи делегацеш.

Массане а раьза хиларца чIоагIа тIоараш а тохаш тIаэц съезда сийлахь Президиуме ССКП ЦК Президиум хоржилга.

«Нохч-ГIалгIай АССР кхалнаха общественни производственни вахара юкъе дакъалацарах» доклад йир ССКП Нохч-ГIалгIай обкоман Iилмани школайн отделан заведующи йолча нов. В. Л. Новиковас.

Доклада нохчий меттал перевод йир ССКП Обкома инструктора нов. Яхшаатовас.

Съезда дакъалацархоша доккхача сабарца чIоагIа ладийгIар докладага.

Къамаьл ду нефтеперерабатывающи завода директора нов. Семеновас. Нов. Семеновас завода коллективо тIадаларца дIайха моаршал хоат съезда дакъалацархошка.

Нов. Семеновас аьлар, Коммунистически партен кулгалца советски халкъ тийшша коммунизм хьалъеш доаллаш завода коллективо шийн къахьегама гIулакхашца дуккха котталонаш йоах. ДIабахача 6 бетта планал совх 30 эзар тонн нефтепродукташ яьхай. Июль бетта ассортиментни план кхоачашъяьй. Битум, парафин, кокс яккхара план тIехкхоачашъю. Уж балхаш деш шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба кхалнах. ЦаI цех яц заводе кхалнах балха юкъе боацаш. Заводе болх беш болчарна юкъе 46% кхалнах ба. Тха заводе болх беш массадолча къамий кхалнах ба. Дуккхача ханеи гIалат ца доалийташи болх барах 105 кхалсага правительственни совгIаташ деннад. Дика болх барах завода сийлен доска тIа яьккхай 40 саг. Белгалбоалаш дика болх бу комсомолкашеи кагийча нахеи. Царех дукхагIа бараштa ЦК ВЛКСМ сийлен грамоташ еннай.

Советски Iаьдал латтача шерашка тха завод чIоагIа тоаяларца хувцаеннай,— йоах нов. Семеновас, — завода коллективо тIадалларца аз дех шо тха заводага хьажа дахкар.

Цул тIехьагIа трибуна тIа йоал ССКП Малгобекски горкома инструктор йола нов. Берсанова Фатима.

МагIалбикерча кхалнахагара съезда делегаташка дIайха моаршал лу нов. Берсановас. Октябрьски революцен керттерча котталонашта юкъера коттало я кхалнах кортамукъа бахар. Хьалхарча хана кхалсаг малх кхийтача денз малх чубаззалца болх бе безаш яр. Марагара денз воIага кхаччалца цар яхар мара де йиш яцар цун. ДIахо нов. Берсановас дийцар Малгобекски районе цIа баьхка нах фусамашка дIатарбари, керда цIенош хьалдари, цIенош дераштa осуда далари вочa тайпара латташ хилар. Къаьстта уйла тIа яхийта еза гIалгIайн нохчийн кхалнах деша бахийтарна, чIоагIа къовсам лоаттабе беза дукха ийстий кхувларашца, ер болх буларгбац-кх укханга аьнна ца хеташ кхалнах майрра дIатIаахийта беза кулгал деча, бехктокхаме долча балхашта.

Съездага моаршал хатта хьалхулаш латта къона нахпионераш баьхкар. ЧIоагIа дог гIоздаьнна тIоараш тохаш тIаийцар съезда делегаташа моаршал хатта баьхка пионераш.

Съезде къамаьл дир Шолжа-гIалан пропарочник станцен болхлочо нов. Довидонеца, ССКП Ножай-юртовски райкома женотдела заведующи йолча нов. Омаровас.

Массане а уйла тIаяхийта ладийгIар 1917 шера денз партен член йолча нов. Голенскаяс даьча къамаьлага.

Граждански тIем тIа дукха кхалнах боабир, цу хана феодальни гIулакхаш гIалгIаштеи нохчаштеи юкъе чIоагIа латташ дар, хIаьта а гуча бувлар цу къамашта юкъера денал а долаш советски Iаьдал бахьан шоай са а кходергдоацаш бола кхалнах. Иштта яр тIем тIа латтачар мугIараштa юкъе яха Арсанова Фатима. Революцен духьаларча наха йийра из. ДIахо нов. Голенскаяс дувц советски Iаьдал дIаэттача хьалхарча шерашка кхалнаха юкъе болх лелабе хала хинна хилар, хIанз гулъеннар санна йолча съезде цу хана гIалгIай е нохчий кхалсаг йоалаеш хилча марагара е даьгара, е вешийгара пурам и дийха, съезде совгIаташ лургда аьнна дIа а хайта мара йоала е йиш йоацаш хиналга. ХIанз шоана аттагIа да,— йоах нов. Голенскаяс,— болх бе.

Нов. Голенскаяс съезда дакъалацархой тIахьех животноводчески продукташ ебаярна, ялаташ шийн ханнахьеи доа ца дейташи чуэцарна тIех дика болх барна.

Новкъостий Хункархановас, Мусаевас, Ужаховас, Идрисовас, Гавриловас, Резника, Крылевскояс, Арсабаевас, Мальсаговас иштта кхыбараша а дийцар къамашта юкъера вошал чIоагIде, вIаший новкъостал а деш цхьан болх барца вай Даьхен социалистически боахам шербе безалга, къаьстта кхалнахага дешийта дезилга, партийни, советски, профсоюзни организацеша кхалнах кхебарна а уж кулгал дергдолча балхашта ца кхераш дIатIаахийта безилга а.

Съездага моаршал хоатташ, Нохч-ГIалгIай республикан кхалнаьха толамаш тIехдаьлча дика хеташ къамаьл дир Дагестана делегацен кулгалдеча Культуран министр йолча нов. Губахановас, Къилбседан хIирий халкъа Министрий Совета председателa заместитель йолча нов. Хетагуровас.

* *

Тха деша безам ба

Назрановски районерча Ворошилова цIерагIча совхоза звеньевая йолча нов. Албакова Марияс даь къамаьл

Со Ворошилова цIергIча совхоза къонача наьха звенон звеньевая я. Тха звенон членаша тIадиллад сона нохч-гIалгIай кхалнаьха цхьолагIча съездага дегачура мерза моаршал далар.

Оаха болх беча моттигашка тхоашта хьалхашка оттадаь декхараш тIехдика кхоачашду оаха. Планаш 200% кхаччалца кхочашъю.

Укх съезде къамаьл даьраша дукха дийцар гIалгIай, кагий кхалнах даьшеи ноаношеи деша ахийтац яхаш. Из бакъда. Тха, кагийча наьха чIоагIа безам ба деша, тхой южарий эрсий санна хила безам ба тха. Цар санна хозеи дикеи барцкъа а дувхаш лела а безам ба тха.

ХIанз тха звенона хьалхашка латта доккха декхар —ялат сихагIа чуэцари оасар йистедаккхари шеко йоацаш оаха кхочашдергхилар теша ю аз съезд.

Массане а цхьана, барт тайна болх берг ба вай

Гудермески районерча Сталина цIерагIча колхоза председателa нов. Гавриловас даьча къамаьла тIара

Тха колхоза колхозникашкара деза моаршал деннад аз съезда делегаташка. Сталина цIерагIча колхозе а кхычахь санна массайолча участкашка болх беш ба кхалнах. Вай даха ха кхалнаха болх барна, бахарна, дешарна иштта кхыдолча гIулакхашта шера бокъонаш йола ха я.

Тха колхозе цIабаьхкаб 55 нохчий дезал, уж дукха хIама ца эшаш берригаш а колхоза балха юкъе бахаб. Овошеводческийи полеводческийи бригадашка болх беш ба нохчий кхалнах.

ЦIабаьхкача хьалхарча хана цхьаболча нохчий маIача наха хетар оаха мишта дайтаргда кхал сагага колхоза а тхоашта а доал аьнна. Сона чIоагIа хала хетар из, хIаьта а сайна доал дуларгдолга дIахайтар аз. ГIалгIаштеи нохчаштеи юкъера хIанз а дIадаьннадац боккхийча наха кагий кхалнах маьре кхувла гIулакхаш. Мочиев Iаьлий 56 шу даьннад, цун сегага 21 шу мара даьннадац, шиъ бер а дацар, ше болх беш а вац из. Иштта долашехь а сесагах латташ а тохаш а ва из. Цу тайпара болча моарoша яхар де мегаргдац.

Оаха тIаийцад укх шера 1700 литр шура яккха, хIанз юкъера лаьрхIача 1300 литр йоакх. Дояркас Ковалевас 1.450 литр яьккхай. Дуккха а ба тха дика колхозникаш. Рахманина Люба дика болх барах дунен мехкий фестивале Москве йодаш я.

Дика колхозникаш хиларал совгI болх во беш, наха даьр даа гIерташ колхозникаш а ба. Аз тIахьех берригаш а: эрсий, нохчий, гIалгIай, украинцаш ,белоруссаш иштта кхы долча къамий кхалнах даьхе кхы а хозагIа, кхы а йIаьхех, кхы а чIоагIах хургйолаш, массане а дахар тоаденна хозлургдолаш къахьегарна.

ОСМИЕВ

ЗОЛДУСХАН

(Дувцар)

(ДIАХОДОДАР)

— Са машин мукъаяц, Золдусхан, — аьлар Iаббасовс, шийн бе баьлла цIе язду сома къоалам истола тIа Iо а билла, Золдусхана бIара а хьежа.— Са укх сахьате кхашка бригаде ваха веза.

Цу дешашта эгIазъяхар а, цо бераш бегаш ба-бац ца ховш шекъялар а, хIара минут лоархIаме йолаш, шийха, Золдусханах, тийша улла хала унхо а — уж дерригаш цхьатарра вIашагIъийна духьал дера Золдусхана.

— Аз хьоца бераш-м бегаш мичаб,— аьлар лоро тов санна цIий а енна.— Бригаде гIолга сенна дувц Iа хIанз? Саг ма вий из леш латтар.

— Со-м валлац хьоца бегаш бе,— эгIазвахар Iаббасов.— Унхошта дарбаш делга — хьа декхар да, ялат дIадувлга-чуэцилга — са декхар да. Ше-шийн гIулакх леладе деза массане а.

Iаббасов харцлув ала йишъяцар. ХIаьта а саг везара йIовхалах цхьаккха хIама доацаш, ма шийла дар уж дешаш тахан! Кога пIелга яьннача шонка цаховш цIаьхха когтIатехча хулача лазаро санна, эггара бочагIа бола дега маза лозабир Золдусхана хIанз Iаббасовс аьннача цу шийлача дешаша. Сурата тIара Iочухьежаш вагIача Ленина а, цу дешашта раьза воацаш, хьажа юкъе шод беллача санна хетадеIар цунна.

— Вай парте цхьаккха а дац сагал дезагIа хIама. Хьа ялат а, са лорал а, кхы мелдар а саг бахьанце леладу. Из сол дикагIа хьона ха ма дезий! Леш воалла унхо, вIалла а шийн тарделча, хьаваккха оарцагIа варгвоацаш саг хургва мотташ а хиннаяц со-м... — аьнна, истола тIа латтача телефона дIатIайолаелар Золдусхан— Райкома секретарага хоаттарагда-кха вай, ца волийташ саг хьавоаккхалга да, е бригаде гIолга да дезагIа, аьнна.

— ЦIа маца йоагIаргйолаш юг Iа из машин?— юхаваьлар Iаббасов, телефона трубканна кулг IотIа а дилла. «Райкома-м воацав хьо сона мо майра»,— аьнна хетаделар Золдусхана.

— Унхо, хIа аьнна, больнице Iо ма ваьккхе а машин юхаерзаргъя. Унхо Iо а вихьа со се а цу машинаца цIайоагIаргья.

Минут яханзар цу дийнахь уж шиъ наьха мо эгIа. Кхайка шофер хьа а вийха, машин хьаелар. Iусман цу сахьате больнице вихьар. ХIа аьнна Iокхоаччашехь а кийч а ваь, эттIавир. Хецадала кийчденна хинна сов-шерг дIа а даьккха, кхо кIира доаллашехь а вийрза цIавера. Визза болхало а волаш хIанз колхозе ва. Ма тIера а ва-кха Золдусхана!..

Ше балха тIа хьатIаена дукха ха ялалехь, соахка МТС-а директорца шийн баьнна цатоам хIанз дагабехар Золдусхана, цаI мара йоацача шийн йиIига кхийтта хала лазар бахьан долаш шийла ша кер чу Iайна шофера уллув ягIача Марета а сакхетам чу а йоацаш шийна уллув уллача цун йиIигах а дог лазаш бIарахьежаш, больницен «Победаца» район чуйолча юрта кхачча йоалаш йодача хана.

Машин чуелар район чуллача, юхе дIакхаьчача мара цIа бIарга ца гуш, сомий бешамаша хьелаьча йоккхача юртах. Электростанци, Хьайра. Пекарни. Кооперации. Клуб. Школа. Райисполком. Райком. Районни больнице чуйолча доккхийча кIайча цIеношта хьалхашка лакхача михашта кIалха юхасецар машин.

Массарел хьалхагIа машина тIара Iо а ваьнна, машина тIехьашкахьара ниI хьа а йийла юха а Золдусханагара йиIиг лораеш хьанийцар шоферо. ТIаккха Золдусхан а цул тIехьагIа Марет а Iобаьлар машина тIара. Шофергара йиIиг шийга хьа а ийца, больнице дIачуйолаеннача Золдусхана тIеххьа яхар Марет а, ийлуш йиIига бIарахьажа а гIерташ. Больницен уйча латтача кIай басар хьекхача дIаьхача гIанда тIа Марет Iо а хоаяь Золдусхан шийн мархIа йоалла йиIиг а ийца дIачуяхар дифтерийни отделене керттера лор волча цIагIа. Золдусхан а тIайолаш хьажар йиIигага вокихагIа вола лор. ЙиIига дола лазар Золдусхана хийттар хилар. Эшшаш йола молхаш а теха, больнице Iойиллар йиIиг.

— Иван Петрович,— аьлар Золдусхана,— йиIига нана уйча ягIа, шийга фу оал хьежаш. Хьо хье йист хулвалара цунга... ДикагIа тешаргья из.

КIайча кхолларца, кисе беттигаца хьа уйча ваьлар, бIаргсаьний Iоакъаш а къегаеш, теннача дегIара лор. ТIеххьа-тIеххьа араьлар Золдусхан. Уж шийна IотIабаьхкача а, меттахьа ца йоалаш, ше Iохайннача метте ювлаелча санна ягIар нана.

— ХIанз йиIига сагот де дезаш дац,— аьлар лоро вIалла а шекало йоацача гIараца,— боккъала дика болх баьб Iа кхы тIехьа ца йоалийташ из укхаза Iакхоачаяь. КIезига из тIехьаяьннаяларе, йиIиг кхераме яр. ЙиIига эшшаш йола молхаш техай — хIанз кхерамах хIама дац. ЙиIиг укхаза больнице йита еза ерззалца...

Из къамаьл а даь лор дIаволавелар. Юстарара бIарахьежаш латтача Золдусхана зелора, лоро хIара дош массаза оал наьна бIаргаш сийрда доалаш хилар, цун са метта доагIаш хилар. Лор шийн кабинета дIачуваьнна, хIа аьнна ниI цо юха тIакъовллашехь а, нанас, дIакхайда Золдусхана кулг хьа а лаьца, гIоржам дакха санна, шийн бе тоIадир. Дог а чIехка, дIатIа биллар цун балам тIа шийн корта.

— Золдусхан, нани яла хьа даьлаI!... Сай йиIигал башха мича хет сона хьо... Хьа уна яла со даьлаI!...

Иразах хьалдизза дар цу хана Золдусхана дог. Наха тIера бала кIезиг беш хетар цунна шийн гIуллакх. Иштта латташ цхьа юкъ яьккхар цар.

Ше гаргара нах болча метте бийсаш а йоахаргйолаш Iергъя, йиIиг толажагIа хиллалца цIаеча а сатуврргдац, аьнна, Марет район йолча юрта Iийра, хIаьта Золдусхан, больницен машин ца хьувзаяр духьа, йоагIаш йолча машина тIа а хайна цIаера. ЙоагIIашехь а амбулаторе яхар. Цига фуд-малад а хьежа, малх чубузаш латтача хана чуйодаш яр Золдусхан, дог Iаббаш шийн балха раьза а йолаш. «Къоаналла лер мара, цхьаккха а саг лазарах лергвоацаш ха маца йоагIаргья хьогI?»— яхаш уйла йора цо хIанз кIаьд а енна, мец а енна ше чуйодача хана. Йисте даьлар цхьаькха а къахьегамах тIанг аьнна хьалдизза дола Золдусхана балха ди...

БIарга белла пIелг гургбоацаш я арахьа. ДарзагIа делх бIаьстан мела догIа. Истола тIа йоагача лампа сердалонах, аьтта кулга тIа корта а бахийта, книжка дешаш ягIа Золдусхан. БIарг тIа ца отташ кIайла къегаш йола ега лоаччараш а тIайоахкаш гIажа бедарий кхо гIайба а тIалатташ меттаех бийза латтар цхьа пуржини менги. Сихьа оагIорахь цхьаькха латт пуржини менги кепа ювргI а тIа уллаш, цхьа гIайба а болаш. Цу сапаргIатарча цIатIа чIоагIа сатийна я. Менге боарамах пенах боаллача кIувса тIа хьалъуллача доккхача сахьато «тиктак», яхаш, ду таташи, наг-нагахьа Золдусхана хьаеллача книжка листо яха шархи мара, цхьаккха а гIар-тата дацар цIагIа. Лампа сердалонах дукха книжка тIа IотIахьежарах бIаргаш кIаьд а денна, книжка вIашта диллар Золдусхана. Дагаехар тахан районерча больнице Iо а йига тешамерча моттиге ше йита Марета зIамига йиIиг. Духьал даьхкар, вокхача лоро къамаьл дича иразаца сийрадаьнна Марета бIаргаш, боккхача безамца цо теIадаь шийн кулг. Аьтта басилга тIа боалла Iаьржа кIаьд къага а къагаш, корта хьалъэйбир Золдусхана. Истола духхьаларча пенах йиъсаьна рама чу а доаллаш хьалтеха доаллача доккхача сурата бIарг тIаэттар цун. Ханна нийсенна цхьа кхалсаг ягIа цу сурата тIара мелххара Золдусхана IотIахьежаш. Дега ла ца могаш йолча къизача харцон лер я цу юхьа тIа. Ханал хьалха хобадала доладеннача цIеко хьахьокх цу дегIо сагато лелаяьлга. Из Золдусхана нана яр. Сурата тIарча кхалсага ханах цхьа ткъаьх шу тIера даьккхача ма тара хургьяр из шийн йоIа!

Дийна йолаш цIаккха бIаргагургьеце а, са санна дукха езача кхалсага бIарахьежаш ягIаш цхьа ха яьккхар Золдусхана. Цу сурато дагадохийтар цунна цхьайтт-шийтта шу хьалха, кхы меттел хIанз а тIехь дегI тохадолийташ къиза, шийла, низкъала тIадена цхьа ди.

...БIарг хьалакха саг ца вуташ, дийна долаш санна, дорха шок етташ хьекхар дарз. ДегIа цIока мерцаш шийла бар мух. ЗIоголгех мушаш а теха боккхача низаца чуувзадеш мо сеттар коашка ягIача гаьний гIовнаш. Даьнна-кхаьча моттиг йоацаш, меца бертий санна увгIаш дарзо деча аккхача халхаро, тIера лоа дIа а кхухьаш, цхьацанахьара Iаьржа лаьтта гучадоахар, хIаьта кхычахьа доккхий лай аргIаш увттадора. ГIадж кхоссал гаьна дола хIама бIарга ца гуш, кIур бар лайва беш.

ЦIагIа чухь шийла яр. Цхьа аьшка пишк-м йоагар цига, цхьабакъда, ма эшша дIохлуш дацар цIа: цкъа-дале, лерттIа хьалоталуш а доацаш, чопаш а беш уллар пишка чу тIаьда хьеха дахча, шозлагIадале, цIен шийн кор-ниI а эсала дар. Айхха тIа ца йоагIаш, ниI хийра йисаьча гIолла а, кизга бIалг бехача мотте пахашка гермu елла долча корах гIолла а, хийцца Iи а гуш, чухар шелал. НаIаргара денз цIенюкъе кхаччалца, кIир хьаьрцача санна, лай чиллан оасилг уллар. ЦаI мара доацача корах ша баьбар. Цох арахьежача, дарзан телгIей Iиндоргiаш доацар, кхы хIама дацар бIаргагуш. ЦIагIа баьде яр.

Кора духхьаларча пенаца техача дахчан маьнге тIа уллача нанна юххе латтар кхойтта шу даьнна хилча мегаш йола цхьа йиIиг. Массехк шу даьлча тIехъяьнна хоза йоI цох хург хилар гойтар цун диткъиго лакхача дегIо а, хозача юхьо а. Берца буртилгал кIезига боккхагIа а болаш, цун аьтта басилга тIа баьллача Iаьржача кIаьдилго кхы а дукхагIа белгал йоаккхар цун юхьа хозал. Говза догам деш йолча йоIо Iаьржача чиллаца дехкача санна, хозача цIацкъамашта кIалхара хьахьежача цун кIор санна Iаьржача бIаргашка тахан гуш хиннар унзарло, сагото яр. Из Золдусхан яр. Наг-нагахьа гIийла узам а беш уллача шийн нанна цхьанна минута бIарг тIера ца боаккхаш латтар из, ца эшаш, ца безаш тIабеначa шийлача бало керара дог делхадеш чуессача саготонна тарра, бирсденна хьекхача дарзо арахьа деча таташка ла а дувгIаш.

(Юхедисар хургда)

А. ХАМХОЕВ.

Ленин вайца ва

Iоажал ярагIа вац из вежа,
Цун маьлха лир лепаш да.
Вай да Даьхе тоае гIайтта,
Ленин массаз а вайца ва.
Лакхача лоамашка, шаьрача арешка
Вай турпала болх кхоачашбеш,
Да вай баьччан хьехам бовзаш —
Ленин массаз а вайца ва.
Низ болча Даьхен доазош лорадеш
Вай эскараш латташ да.
Дуненга шийн бакъдар гойташ,
Ленин массаз а ваица ва.
Сигала, лаьтта, фордий кIоаргешка,
Парти вайна доал деш я,
Къахьегараштa маьлха лир хинна
Ленин массаз а вайца ва.
Дуненча кхаста турпала иллеш
Адам машара гIеттадеш,
Иштта шийн цIи дуненга хозийташ
Ленин массаз а вайца ва.
Iоажал-ярагIа вац из вежа,
Цун маьлха лир лепаш да.
Вай да даьхе тоае гIайтта,
Ленин массаз а вайца ва.

57 дошо гала

Новосибирск. 9 июле. (ТАСС). «Запсибзолото» яхача треста Салаирски лоамашта кIал уллача дошо прискера дошо гала, дозал ши килограмми 92 гр. долаш. Из гала кораяра истори сакъердаме да.

Из дошо гала СибарегIа дуккхача хана денз дошув лохаш хьавоагIача В. С. Волеговс кулгалдеча дошувдоахарий артело гучаяьккха яр. Дахача шера гурахьа вIашагIкхийттача цу артело «Кузнечный лог» яхаш йовзаш йолча районе дошув лехара болх болабир. Дахача шера сентябрь бетта дошувдоахараша хьалхара шурф баьккхар, бутт йисте боаллаш 1783 гр. хулаш йола хьалхара дошо гала корайир царна. Октябрь бетта циггача Волегова бригаданна 56 граммагара 192 граммага кхаччалца дозал долаш пхиъ дошо гала корайир. Ноябрь бутт а иштта бIаьхий болаш дIабахар. Волегова бригада юххе кхы а массехк артель дошув лаха йолаелар.

Цхьа шу чакхдалалехь «Кузнечный лог» яхача районе дошувлехарашта 57 дошо гала корайир, царех эггира йоккхах яр тIехьара кораяьр а йолаш.

Наьсарен районе нахацара болх бицбалийтаб

* * *

Наьсарен района кулгалхой белхашцар доккхий кхоачамбоацараш

Гарга доагIаш латт Советски Союза халкъанеи доазол дихьара болхлоштеи гарга а, цезаш а, хьамсара а дола деза денош — Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен шовзткъа шу кхачар. Цу дезача праздника сийна промышленносте а юрта боахамашка а доккхий толамаш доахаш ба Нохч-ГIалгIай АССР-а къахьегамхой. Боккха лорхIам болаш да ялаташ чуэцара гIулакхаш а, шоай мехка цIабаьхка нохчийи гIалгIайи дIанийсбар а. Ялатий заготовкаш кхоачашъяьй Гудермесски, Наурски Сунженски, Шалински районаша Сийлен доска тIа яьнна дукхача дикача механизаторий цIераш я. Царна юкъе ба Гудермесскийи, Ачхой-Мартановскийи, Кировскийи, Нестеровскийи МТС-ай механизатораш. Ялаташ чуэцара гIулакхашта тIехьайисача районех я Назрановски район. Доккий а бехктокхамера а декхараш да хIанз вай республикерча къахьегамхошта тIа латтараш.

XX-ча съездо белгалдаьхад боахам а культура а лакхдарнеи, коммунизм оттаярнеи эшаш дола гIулакхаш.

Уж деррига Нохч-ГIалгIай республикерча къахьегамхошта духьал латта сийлахь гIулакхаш кхоачашдарна кIаьдца луш леладе деза адамашта юкъе политически а агитаценкхетама белхаш. Уж белхаш леpттIа дIадахьарна халанза даргдац радио, газеташ, журналаш, кино, лекцеш ешар, кхыдараш а.

Политически а культурно-массови белхаш ладара леладу

Политически а агитацен-кхетама а, культурно-массови а белхаш геттар тIехьадиса да Наьсарен районе. ГIалгIай бахача районех эггира йоккхагI йола район я из, цIабаьхка дукхха гIалгIай а болаш. ЧIоагIа тIехьдиса да Наьсарен районе газеташта подписка яра гIулакх. Къаьстта кIезига подписка яьй керда арадаьннача «Сердалои», «Комсомольски племеи» яхача республикански газеташта. Ерригача районе «Комсомольски племена» 46 саго подписка яьй.

ГIалгIай меттал арадувлача «Сердало» яхача газета 36 саго мара подписка яьяц. Цхьацца газета мара подписка ца яйташ я Пхьеле-Къонгий юрти, Наьсар-кертеи, СурхотIеи.

ВIалла подписка яьяц Бурочеи, Бура-КIалхеи, Дошлакъа-юртеи, Аьлти-юртеи, Долакха-юртеи. Яндре «Сердало» яхача газета йиъ номера подписка яьй, бакъда, 8-ча июла кхаччалца царех цхьаккха а номер Яндре кхаьчаяц. Цхьаболча гIалгIашта шоай наьна меттал газеташ арадаьннадий а хац. Миштa ховргда царна из, дIаолаш саг а ца хилча, ладувгIа радио а ца хилча.

ЧIоагIа талха да къахьегамхошта хIара денна ладувгIа хиланза яргъйоацача радио гIулакх.

Долакха-юртеи, СурхотIеи, Яндреи цхьаь-цаI радио точка бац. ЯлхбIаь цIа дахача Наьсар-Керте пхе цIагIа мара яц радио.

Райсвяза контора нач. Бабаев бехказа вала гIерт

Газеташта подписка чакхъяккхар а радио йиллар а леладе цезаш вола района связа контора начальник н. Бабаев ший декхараш кхоачашдарна гIайгIа еш вац, из конторе Iохайна ваьгIача ши-шегIа кхоачашхургдолаш уж гIулокхаш а дац.

Газетийи журналийи подпискай гIулакх тесса леладу Наьсарен райсвяза контора организатор йолча нов. Сермакшевас. Подписка гIулакх ладара леладар хьагойт райсвяза контора юххе йоаллача киоска болх цо теркал ца баро.

ШоллагIача июле арадаьнна шоллагIа номер йола «Сердало» яха газеташ киоске тархе кIала дIа а дехка 6-ча июле кхаччалца сага ца гуш даьдад. 6-ча июле газеташ дий аьнна редакцен болхлочо шийга хаьттачул тIехьатI, гучадаьхар газетий киоске мах беш латтача зIамигача йоIо, хIаьта наьха бIарг кхетаргболча Iо а даххкар цо уж.

ЧIоагIа тамашийна да, газетий подпискан а радио йиллара а хьакъехьа шийга деча хаттарашта, нов. Бабаевс тела жопаш. Радио йилла яхаш заявкаш телац шийга, нагахь елча, материал а яц шийга яхаш дувц цо. Газеташта язбалара тIера бац гIалгIай, йоах райсвяза контора начальника. Деша газеташ а доацаш, ладувгIа радио а йоацаш багIаш бола къахьегамхой бехке барах бехка кIалхар бала йиш яц Бабаеви Сермакшеваи.

Райисполкома отделашка а райисполкоме а

Культурно-массови болх тоабарна кIезига белхаш ду района культуран отдело (заведующи н. Газгиреев). Цхьанна районерача библиотекана а, кхыметтел культуран отдела а цхьаь-цаI номера «Сердалона» подписка яйтаяц. Иштта хьал да райОНО а (заведующи н. Гайтов).

Цхьаккха номера «Сердалона» подписка яйтаяц райисполкома отделаша, цар болхлоша а, е цун аппарата болхлоша а, е цун аппарата болхлоша. Иштта тIехьайисача райисполкома а цун отделай белхаш къаьгга хьахьокх.

Райиполкома председатела н. Костыка, цун заместителa н. Мальсагова бе беззача тайпара районера политически а, агитацен-кхетама а, культурно-массови белхийи керда арадаьннача «Сердало» газета белхийи теркам бац.

Наьсарен партен райкомах

Наьсарен районе политически а, агитацен-кхетама а, культурно - массови а белхаш тIехьа дисара гIулакхашта керттера бехктокхам дIахьор партен райком я.

Партен райкома секретараша а (н. н. Бризгалини, Казрагиси), агитацени пропагандаи отдела заведующи волча н. Гапаковс дукха йоакхо яьяц районера политически, агитацен-кхетама, культурно-массови белхаш тоадарна. Къаьстта цар теркам ца беш да гIалгIай меттал арадаьннача «Сердало» яхача газета подписка чакхъяккхар а радио йиллар а.

Райкомаи райисполкомаи хьалхишка а, райцентре а витрина чу къахьегамхошта деша цхьаккха а газет даллац. Райкома аппарате а, парткабинете а «Сердало» яхача газета цхьаккха а экземпляр яц.

Парте а правительствос а Нохч-ГIалгIай республикерча къахьегамхошта хьалха оттадаь доккхий декхараш кхоачашдарна ССКП областен комитета а Нохч-ГIалгIай АССР-а Оргкомитета а новкъосталца тоаде деза Наьсарен районера политическийи, агитацен-кхетамеи, культурно-массовийи белхаш.

Хь. ГАЛАЕВ.

«Назрановски» цIи йолча совхоза Пхьиле — къонги юртарча 3-ча отделене вIашагIъелла я гIишлонаш яра бригада. Бригадас дIахьош да совхоза отделенен гIишлонашта а шоай цIа а баьхка цIенош деш болча гIалгIашта гIишлонаш ярна эшаш йола материалаш кечъяр. Дика болх бу новкъост Гиреев Джабараил керте волча бийда кирпишкаш еш йолча бригадас. Цу бригада ший белха план 250 процентал лохера йоацаш кхоачашъю.

СУРТА ТIА: Гиреев Джабраила болх беча.

Сурт а текст а Плиев Идриса.

Нохч-ГIалгIай республикан хьехархой курсашкара кхоачам боацараш

Укх шера хьайийллача нохч-гIалгIай хьехархой курсашка дешаш тхо 210 саг ва. Оаха чIоагIа баркал оал сийдолаш йолча партена а паччахьалкхена а, вай республика юха оттаярна а наьнаметтал дешаргдолаш гIулакх дарна а.

Нохчаштеи гIалгIаштеи из дика даьча вай сийлахь партена а паччахьалкхена а оаха дош лу, хьинар, говзал, низ дIа ма кхоьча нийсача хьехамца вай хьалкхувш йолча тIехьенна партес коммунизмага хьоча новкъа из нийсъеш хьехам бе.

Тхо дешаши дувшаши да Сталински районерча 21-ча школе. Дувцалга йоацаш во да тха дахара гIулакхаш. Из хьаьокх укх бакъдараша:

Кулгаш дилеи, ара вахеи, барзкъаш хьалъохкеи моттиг яц. Iо дийша дада менгеш тIа ца ухкалуш деха да. Классашкеи, Iеш долча цIеношкеи лампаш а яц, бIеха а я.

Цул совх кIежъяьккха хий а из дIохде пхьегIа а яц. Шийла хий меларах тхоцар цхьабола новкъостий каст-кастта ца могаш хул. Школе буфет а хIамаш дIаяхка моттиг а яц.

Из гIулакх ший долга а из де декхар долаш йолга а ха дезаш яр облОНО я. Хьалха дийхьох хIанз цунна из дага деча а цо цун уйла йича а?

ЕВЛОЕВ МАХЬМАД.

Кхаш оасарах цIендаь даьннад

Социалистически яхьаца оасарах кхаш дика цIендара гIулакх дIадоладир Iаьли-юртарч совхоза отделенен болхлоша.

Iаьли-юртарча болхлоша доладаь из гIулакх чIоагIа мутIахь хинна хьалъийца, дIадоладир совхоза Янданерча отделенен болхлоша. Социалистически яхь а лоаттаеш, цу отделенен болхлоша оасар даь даьхад хьажкIий кхаш, гидуаргий 420 га нилхъяр, кортолий 80 гектара гувнаш дар. Помидоршта, нарсашта, кабачкашта, кхы цу тайпара йолчарна а оасар даь доккхаш латт.

Назрановски совхоза Яндарерча отделенен управляюший волча нов. Машхоьс йоах: — Болхлой дисциплина йолаши чIоагIа сакхеташи хиларах оасара белхаш дика чакхдоалаш латт тха.

Дика дешарах—сийлен грамоташ

Юкъерча дешара школе йисте яьккха кагийнах балара сийна вечер хилар Пролетарски батальона цIерагIча дом культуре. ТIехдика дешарах а хьокхаме дика гIулакхаш долаш уж хиларах а Нохч-ГIалгIай комсомолан обкомо сийлен грамоташ еннай дукхача кагийча наха. Иштта совгIаташ деннад Аленшик Владимира, Карасева Людмилайна, Зимин Владимира, Досухина Валентинайна, кхыбарашта а. СовгIат деннараш шовзткъе кхоъ саг ва.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Советски Союзани Чехословакени партийни-правительстван делегацешта юкъе хиннача къамаьлах бола хоам

Тахан, 10-ча июле, делкъал тIехьагIа Чехословакен Коммунистически партен Централььни Комитета цIеношка Советски Союза партийни правительственни делегацени Чехословакен Коммунистически партени правительствани делегацени юкъера къамаьл доладелар.

Советски оагIонгахьара вIаший деча къамаьлашта юкъе дакъа лоацаш хилар Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, Н. С. Патоличев, О. И. Иващенко, В. В. Гришин, И. Т. Гришин. Чехословацки оагIонгахьара бар новкъостий Р. Барак, Я. Доланский, З. Фирлингер, В. Копецкий, А. Новотный, В. Широкий, А. Запотоцкий, Л. Янковцова, О. Шимунек, О. Черник, И. Генрих, Б. Келер.

Шинна делегацеша информацеш елар тIехьарча хана шоай партешеи правительствашеи леладаьча гIулакхех. ВIаший дагар дар ховши юкъе доттагIал долаши даьча къамаьлаша хьахьекхар вежарий шинна а партей дог а безам а цаI хилар.

ВIаший барт бир Советски Союза партийни-правительственни делегаци ярахи вIаший цхьана даьча къамаьлехи коммюнике цхьана арайоккхилгах.

Чехословацки къамо дIайха моаршалаш тел советски хьаьшашка

ПРАГА, 11-гIа июль. (ТАСС). Дерригача газеташа белгал даьккха язду Чехословаке советски партийно-правительственни делегаци хиларах.

Тахан Чехословакерча Централььни газеташа Советски правительственно - партийни делегаци Праге тIаэцарах отчет язъю.

«Руде право» яхача газето ший хьалхарча оагIон тIа язъю городе, вокзален майдан тIа хиннача митингах отчет. Цу тIа Чехословацки республика Президента А. Запотоцкеи ССКП ЦК-а хьалхарча секретара Н. С. Хрущевеи къамаьлаш а яздаьд цар сурташ а техад. Газето белгалдоакх селхан Прагерча бIаь эзар сага яьча демонстраце Советски Союз хувцарг ца хилар а, советски къаманцара доттагIал чIоагIлуш латтар а хьахьокхар. «Дошо Прагера хьалхара сахьаташ» яхача статья тIа газето иштта язду. Тха халкъ делегаци ярах гIоздаьнна да, делегацен членаш, хьаьста, нанас баь вежарий санна тIа а ийцаб.

Газето советски правительственни партийни делегацен къахьегама тIалоацамех а яздаьд.

«Проце» яхача газета тIа советски правительственно-партийни делегаци Чехословаке хилар хьакъехьа материалаш язъяьй «Вайцига баьхкаб социализмани машареи хьаьший, яхаш кертаяздаьр а долаш. «Млада фронта» яхача газето белгалдоакх: «ЦIаккха а цхьанне а аьттув баргбац Советски Союзацара вай доаккха хьоашал дохаде».

США - забастовкай болам

НЬЮ-ЙОРК, 10-ча июле. (ТАСС). США цемента промышленноста болхлой забастовка дIахойдаш я. Забастовке хIанзехь а дакъа лоацаш 15 эзар гаргга саг ва. Мехка 60 цемента заводашка беррига болх сецаб. Забастовка бахьан долаш США къулбехьеи малхбоалехьеи цемент хьаяр кхоалагIа дакъа лохденнад. Царца забастовка еш цхьайолча США районий гIирсашхьалдераш ба. ШоллагIа кIира да Нью-Йорке 7600 гIишлонаш еча болхлоша забастовка ю. Забастовка ярах Нью-Йорке дукха гIишлонаш хьалъяра болх сецаб. ТаханлаьрхIа я гIишлонаш хьалъю материалаш дIа-хьа кхухьача 1100 грузовикай шоферий забастовка е. Нью-Йорка гIишлонаш хьалъеча фирмаша хьаьнначох, гIишлонаш хьалъяра болхлошеи цемента промышленноста болхлошеи забастовка ярах Нью-Йорке дукхагIа болча гIирсий болх ер кIира чакхдоаллашехь соцаргболаш ба.

Калифорния яхача штате шоллагIа кIира да 39 эзар гIишлонаш хьалъеча болхлоша забастовка ю.

9-ча июне ден Ист-сент-Луисе (Иллинойс яха штат) «Соко ни мобил ойл» цIи йолча компани йоккхача мехкадьтта тайп-тайпара продукцеш йоахача заводе 500 болхло забастовка еш ва. Забастовка хиларах цу заводе доагодьтта хьадахара болх беррига сецаб.

Контрреволюционераш бехктокхаме эзаб.

БУДАПЕШТ. 10 июле. (ТАСС). Будапештерча прокурора бехк беш йола заключени оттаьй 1956-ча шера октябри ноябри бетташка хиннача мятеже дизза дакъа лаьцача контрреволюционни шин группана.

Лачки яха агент керте лаьттача группас дакъа лаьцар 23 ноябре Будапештерча радиостуде чухьийлхача, полицен цхьа управлени йохаеча, Будапештерча партен горкома топаш чуетташ дов деча. Ший хана, американски «Лайф» яхача журнала тIа даьхача сурташ тIа ваьккха вар, горком лораяьраштa къиза таIазар деш хиннaчарна юкъе, группан керте лаьтта Лачки.

Ласло Шмидт керте лаьттача контрреволюционни группан доакъашхой бехке беш ба Будапештерча партен горкома секретара Имре Ме Зэ а кхыбола горкома болхлой а боабарах.

Кастарча хана йолалургъя цу шинна контрреволюционни группех йола судебни процесс.

Сирийски-израильски доазон тIа хинна герзаца вIашагIлатар

ДАМАСК, 10-ча июле. (ТАСС). Дамасски радиос хайтачох, селхан Сирен тIема викалас аьлар, Израила эскара частеша 9-ча июле Сирен территорен минометни цIи хьайийлар аьнна. ВIашагIъийнача сирийско - израильски машаръоттабара комиссен эпсараша цIи соцае аьнна приказ денна доллашехь а, аьлар тIема викалас, Израила эскара частеша минометий цIи лоаттайир цхьан сахьати ах сахьати даллалца.

Доарахой ба, бераши кхалнахи юкъе а болаш.

Диъ сахьат даьнначул тIехьагIа Израила оагIонас юха а цIи хьайийлар, ах сахьата из лоатта а йир.

Атомни энерги машара гIулакхага яхийта

БОНН. 10 июле. (ТАСС). ДПА яхача агенствос хойт, малхбузерча Берлине хиннача Малхбузен Германен йоккхача городий обербургомистрий собранен кертерча комитете аьлар «массанахь атомни герз дIадаккхарахи махулла кхыдола герзаш кIезгдарахи йола политически бехктокхамерча наьха инициатива хьалкхаба еза». Шевар раьза а волаш ше баьча соцамца кертера комитет кхайкх «масса йолча пачхаьалкхений правительствош к а махулла чехках а массанахь а атомни бомбай тохкамаш дIадахарна шоай низ кхоачар де» яхаш. Цу агенствос хайтачох, Малхбузен Германерча Бавари яхача лаьтта лаьттан правительствос оттадаь атомни энергех дола закон чIоагIдаьд. Цу законо дувц атомни энергах духхьал машара гIулакхашта мара пайда ма эца яхаш.

РЕДКОЛЛЕГИ.

Дунен мехкарча кагирхойи студентайи ялхлагIа фестиваль

ТIом дIабаьнначул тIехьагIа шербаь болабир, машар оттабараи чIогIараи, дунен мехкаша юкъе латта къовсаманна деррига гIулакхаш машар барна хьакъахь вIаший деча къамаьлашца дIадахараи, къамаша лелабеш бола къовсам.

Машар хилийтарна къамашта юкъе доттагIал хилийтарна къовсам лоаттабу миллионаш болча кхал а маIа къонача а наха, бIаьш йолча къонача наьха организацеша. Дукхха а нах юкъе болча цу гIулакха кулгал деш а из вIашахдоллаш а демократически къонача наьха дерригача дунен ордерации, къамашта юкъерча студентий союзи.

ХIанзам Европан тайп-тайпарча гIалашка — Праге а, Будапеште а, Берлине а, Бухаресте а, Воршаье а хиннад къонала, машара, ираза цIайш. Цу масса а фестивалашка тайп-тайпарча метташца декаш дар хIара сага довзаш дола «машар а, доттагIал а» яха дешаш. Кхы а чIоагIача низаца декаргда уж денош вай Даьхен столице Москве хургйолча кегирхой а студентий а Дерригача дунен ялхлагIча фестивале. Дерригача дунен кегирхошта чIоагIа маIан долаш я из фестиваль: мехкарий а кегийча наьха а безам ба вай мохк а адамаш а га, СССР-н социалистически хьалъерах шоаш теша.

ХIара денна Москве, кегийрхойи студентийи Дерригача дунен VI-ча фестивала дуненюкъарча подготовительни комитета цIерах доазал арахьарча кегийрхошкара, шоай фестивале дакъа лаца безам хилар а, цун еш йола кечо хоьташ а дола письмош а телеграммаш а ух.

Латински Американ, е Африкан мехкашкара наькъах дIабоалаш бола мах дукха хиларна фестивале ва а атта дац. Цунга хьежжа. Дуненюкъарча подготовительни комитето вIашагIйол международний фестивальни фонд. ХIанз укх сахьта дукхача мехкашка дIахьош да цу фонде ахча гулдар. Тайпа-тайпарча формашца дIахьо кегийрхоша ахча гулдар. Аукционаш ю, лотереяш дохк, вечераш концерташ вIашахдехк, дIахьо хIама гулъяр, тайп-тайпарара изданеш дохкилга 60-нел совх долча мехкашка вIашахъехкай къамий подготовительни Комитеташ, цар дIахьо фестивале дIай своитилга вIашагI а ехк кеч а ю делегацеш, Москва бахарна ахча гулду.

Иштта, цу тайппара Англе фестивало кечо яр дIахьош я 141 организаци франце цу гIулакха керте латташ я кегийрхой объединенаях йоккхагIчарех ялх.

Фестивали исторе эггара хьалха США-а вIашагIъеллай къама комитет, хIаьта Москве хулча фестивале кегийрхой кечбарна цхьацца йолча штаташка вIашагIъехка меттигашкара комитеташ а я.

Дукххача мехкашка дIахьош я меттигашкара, къамий фестивалаш, художественни конкурсаш, спортивни ловзараш.

Китае дIадихьад профессиональни халхара хора а ансамблашка хьажар, хIаьта иштта Ерригача китайски художественни сомодиятельностага хьажар а. ДикагI йола исполнителаш юкъе гIоргба фестивале йоагIача китайски делегацена.

Румыне хургйолча фестивала сийна дIайнхьар шиъ миллон саго дакъа лоацаш хинна спортакиада.

1957-ча шера март бетта 100 эзар саг а волаш Сурабас хинна хьалхара ерригa индонезийски кегирхой фестиваль хьайийлар. Индонезеи президента Сукарнос из къонала цIай дIадихьар кIиранна.

Колониальни мехкашкара кегирхой чIоагIа кийчлуш ба хьатIа йоагIача фестивалага. Къаьннарча французски Африкерча колоне-Сенегале вIашагIеххай централььни кийчоерна комитети, областан комитеташа. Цар увттаду кегирхой балаш а, спортивни яхьаши, «фестиваль» яха газет наха юкъе дIадоаржа а ду цар.

Тайп-тайпарча юкъарча мероприятеях VI-Дарригача дунен фестивале дакъа лоацаш хургба дукхха а иштта эзараш адамаш. Фестиваль хьаеларгья кIиран дийнахьа, 28-ча июле, В. И. Ленина цIерах йолча Лужникерча Централььни стадионе, машарен доттагIален манифестацен митингацен хьаеларг я из. Цул тIехьах хургъя гIадбахаре, раьза хилара вечер Колониальни шоай лоIамеи доацача мехкара кегирхошца, къахьегама праздник, юрташкарча кегирхой праздник, маьхкарий ди, белхарча а, юртарча а кегирхой, къонача интеллигенце собранеш, корновал, хин праздник иштта кхы йола тайп-тайпара мероприятеш.

Вокх программан дакъа хургда тайп-тайпара нах группашца вIашагIбеттабалара хьакъехь. Къаьстта фестивала программах лаьрхIа да 22 профессиональни группа вIашагIкхеталга, 15 радиоезараш, фотодезараш, филателисташ и. кх. б., вIашагIкхеталга.

Цхьатаррарча факультетарча студентий 20 мехкашта юкъера семинара, вIашагIкхеталга а де лаьдхIа да, цар ладувгIаргда цIихаззача тайп-тайпарча мехкашкарча Iиламхоша Iилман актуальни вопросех ешача докладашка, дешара программех шоай мненеш хувцаргъя цар, дIаюха дувцаргда цар студентий бахарах а студенти организацеях а.

ХIара дийнахьа фестивале хургда 70-га кхаччалца концерташ, цига хьахьокхаргъя къамий искусство. Цига эггира тIех эрга ваьнначоа лургъя VI дерригача дунен кегирхойи студентийи фестивале лауреатий сийлен звани.

Фестиваль йолча деношка хьахьокхаргда делигацеша дена кинофильмаш. Цул совх хьаеларгъйолаш я мехкашта юкъера изобретательни искусстван выставка. художественни фотографи, филателистически выставка.

Фестиваль хулача хана Москве хургда III Мехкашта юкъера спортивни доттагIала ловзараш, цига дакъа лоацаш хургба эзараш спортсменаш.

ХIара денна 400 гарга тайп-тайпара мероприятий хургъя фестивале. ЛаьрхIад. Московски фестивала программа ерррига а хьожаш хилча, цхьан сага эшаргъяр 100 шу гаргга-ха.

Дерригача дунен фестивалал, хьалхагI хул Ерригача Союзан фестиваль, цу чу йоагIа дуккха моттигашкара фестивалаш, царех эзараш фестивалаш хинна яьннай промышленни предприятешкаи, школашкаи, юрташкаи, цар лозунгаш дар: «Машари доттагIален!» «Къахьегами, машари!» «Къахьегама сийле!» Миллионаш кагий нахи, маьхкарийи бар дакъа лоацаш городашка, областашка, республикашка хиннача фестивале.

1957 шара май бетта юххье Шолжа-гIалийтIа хилар II республикански кегирхой фестиваль, «машареца къахьегам» яхача девизаца.

Нохч-ГIалгIай республикански фестивала йоккха кийча-яьяр из хьатIа кхачалехьа. Хиннача фестивала шин турах вIашагIъехкай 159 къонахудожественни самодеятельноста коллективаш, цу коллективашка ва 10000 гаргга саг. Укх шера январь бетта денхьа апрель бетта кхаччалца культура седкъий эстафета хиннай. Цул тIехьа хьалхагI хиннача конкурса дакъа лоацаш хиннай 45 хоровои 58 халхаройи, 19 драматическийи, 10 струннийи, 10 духовойи, 5 эстрадни оркестри, 520 иллиалархойи коллективаш.

Республикански фестивале дакъа лаоцаш хиннаб 5 эзарнел тIех физкультурникаши, художественни самодеятельноста доакъашхойи. Шин дийнахь лаьттар кагийча наьха сакъердам города улицашка а майдашка а. Тайп-тайпарча вай республике дахача къамий доттагIал чIоагIдеш сийрда праздник хилар III республикански кагийча наьха фестивалех.

...«Дружба народов» яхача майдатIара эстрада. Назрановски, Сунженски, Шалински, Гудермесски районерча кагийча илли оалархошка, халхархошка, стихотворенеш ешарашка хьажа а ладуха а баьхкабар эрсий а, нохчий а, эрмалой а, украинцаш а, гIалгIай а дагестанцаш а. Массане а цхьоагIа тIоараш тох цар хIиречоа Ташнев Михаила, эрси йоIа Рамун Лидайна, сакъердаме а тамаш йолаш дика а «тауча» яха бегий халхар деча дагестанца Мухамедов Абдулайна. ЧIоагIа раьза болаш дIайхача моаршалца хьежар уж, «танец на носках» яха хала халхар геттара говзалонца деча зIамигача сагага Тоутиев Василега.

Масса дола концерт а, выставкаш а иштта кхы йола мероприятеш а фестивале хьожаш хилар 150 эзаранел тIех грозненцаш.

Республикански фестивала доккха гIо дир художественни самодеятельность дегIа ярна, цар говзал лакхъярна, Октябра 40 шу доалаш цун сийна кагийча наха тайийца декхараш царга кхоачашдайта уж мобилизоват дарна.

Вай республикера кагийнахи, маьхкарийи хIанз кийчлуш ва Дерригa дунен тIарча кагирхойи, студентийи фестивале баха, цар къонача хана доккха праздник хургда из, беригa кагийнахи маьхкарийи, масса дола къамаш раьза долаш, уж машара тIехьа, доттагIалца боаха лург хилар.

Эггира керттера цу фестивала низ ба цунца мехкашта юкъера кагийча наьха интернациональни связаш чIоагIелга, цунца дерригача дунен тIа машар оттабарна гIо делга да.

Л. СЕМЕНОВ.

Фестивале дакъалацархошта совгIата—100 сурт

Шолжа-гIалан художникаша кагийча наьха Дерригача дунен фестивале дакъалацархошта Нохч-ГIалгIай мехкара моттигаш тIайола 100 сурт дахьийтад.

Сурташта юкъе — художникай Авсаджанова, Клюкина, Шаповалова, Сачко иштта кхыбарий а балхаш да. Художника Мордовина 40 сурт дахьийтад.

СовгIаташта юкъе да мехка даьттанхой городерча культуран ЦIен изобразительни искусство кружока члений Пожидаевеи Ламтюгинеи массехк балхаш.

Деррига сурташ фестивала жюрес могадаьд.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-ГIала Сталина цIерагIа проспект, 15. Телефон № 2-33-50.

СФ01785. 11-ча августа 1918-ча шера цIерагIа типографи. Заказ № 5067